СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.46, 17.03, 10.17;
Віцебск — 6.38, 16.51, 10.13;
Магілёў — 6.35, 16.52, 10.17;
Гомель — 6.31, 16.50, 10.19;
Гродна — 7.02, 17.17, 10.15;
Брэст — 6.58, 17.22, 10.24.
МЕСЯЦ:
Апошняя квадра 19 кастрычніка

ЗВЯЗДА

20 КАСТРЫЧНІКА 1992 г. аўторак, № 211 (21989).

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

Голас выбаршчыкаў

Сёння народныя дэпутаты Беларусі пасля доўгіх, амаль паўгадавых парламенцкіх канікул зноў сабраліся ў Доме ўрада ў зале сесій. У праекце парадку дня — дзесяткі пытанняў. Аднак галоўныя сярод іх, на нашу думку і думку многіх нашых чытачоў — два. Гэта прыняцце новай Канстытуцыі краіны і рэферэндум аб датэрміновых выбарах Вярхоўнага Савета.

Менавіта таму, прадчуваючы вялікія і гарачыя дыскусіі па гэтых праблемах, што разгорнуцца ў Вярхоўным Савеце, сёння «Звязда» дае магчымасць выказацца нашым чытачам. Мяркуем, голас выбаршчыкаў дапаможа парламентарыям прыняць рашэнні, якія адпавядаюць настроям большасці народа.

[Пісьмы чытачоў аб Канстытуцыі і рэферэндуме чытайце на 2-й старонцы].

ЗАКЛІК ДА ЎЗВАЖАНАГА ПАДЫХОДУ

Напярэдадні сесіі Вярхоўнага Савета каардынацыйны савет дэпутацкага аб'яднання «Беларусь» выступіў са зваротам да народных дэпутатаў і грамадзян Беларусі. Лідэры «Беларусі» ў чарговы раз выклалі асноўныя прынцыпы свайго аб'яднання, галоўны з якіх — «імкненне да палітычнай згоды і палітычнай стабільнасці».

У звароце ўтрымліваецца шэраг заўваг да праекта Канстытуцыі, што будзе разглядацца на сесіі. У прыватнасці, выказана занепакоенасць тым, што нямала прынцыповых палажэнняў у праекце [illegible] (права на бясплатнае медыцынскае абслугоўванне, бясплатную адукацыю і г. д.).

Аб'яднанне «Беларусь» заклікала ўсіх да супрацоўніцтва і ўзважанага падыходу пры прыняцці рашэнняў.

Слова «рэферэндум» у звароце не значыцца.

Валянцін ЖДАНКО.

«РЭФЕРЭНДУМ — ПЕРШЫМ ПЫТАННЕМ»

— такім было асноўнае патрабаванне прамоўцаў на мітынгу БНФ, што адбыўся ў нядзелю, 18 кастрычніка, на плошчы Незалежнасці ў Мінску

НУДНЫ асенні дождж, які ліў з самай раніцы, пранізлівы халодны вецер не перашкодзілі каля тысячы мінчанам прыйсці на галоўную плошчу сталіцы сустрэцца з дэпутатамі ад апазіцыі і прадстаўнікамі дэмакратычных партый. Можна толькі здзіўляцца апантанасці гэтых людзей, якія амаль дзве гадзіны прастаялі пад парасонамі [illegible]. Пэўна, душы іх сагравала [illegible] мастацкае афармленне мітынгу.

Думаю, не варта доўга спыняцца на сутнасці прамоў — «пазіцыя апазіцыі» нашым чытачам ужо дастаткова вядома, а чаго-небудзь кардынальна новага на мітынгу не гаварылася. Адзначу толькі, што акрамя прадстаўнікоў БНФ, выступалі кіраўнікі Грамады, Аб'яднанай дэмакратычнай і Сялянскай партый. Асабіста для мяне пэўнай нечаканасцю было выступленне Барбары Кустачнка з Саюза палякаў Беларусі, якая заявіла, што СПБ выступае адзіным фронтам з БНФ за рэферэндум і дзяржаўнасць беларускай мовы. Здаецца, што і гэтая арганізацыя, якая доўгі час вагалася ў сімпатыях, нарэшце выказалася за [illegible] пазіцыю.

Такім чынам, усімі сацыяльнымі бакамі (Саўмін, Шушкевіч, БНФ, камуністы) зроблена належная артпадрыхтоўка перад сесіяй. Чые залпы акажуцца найбольш эфектыўнымі? Чакаць засталося нядоўга, сёння — адкрыццё сесіі.

ПАКЛІКАЛІ ДА ЗГОДЫ

«Клічам да згоды» — так называлася свята ў сталічным парку імя Горкага, якое наладзіла напярэдадні сесіі Вярхоўнага Савета Партыя народнай згоды.

Па прыкладу заходніх партый, ПНЗ вырашыла спалучыць прапаганду сваіх ідэй з забаўляльнай праграмай. Дзякуючы куміру шаснаццацігадовых Андрэю Разіну (як аказалася, вялікаму прыхільніку ПНЗ) у парк, няглядзячы на надвор'е, сабралася нямала моладзі. Іншы паслухаць, зразумела, не столькі лідэраў ПНЗ, колькі «Ласкавы май», «Маршал», «Салодкі сон», «Мальчышнік».

Зрэшты, той, хто чуў не толькі музыку, змог даведацца, што ПНЗ патрабуе ад парламента выканання прынцыпа Канстытуцыі і не вельмі ўтоена наступных выбараў ... рэферэндуму аб даверы Вярхоўнаму Савету.

Валянцін ЖДАНКО.

ШТО ПАКАЗАЛА АПЫТАННЕ?

Даследча-ўкараняльнае сацыялагічнае прадпрыемства «Соцыум» сумесна з аддзелам інфармацыі Сакратарыята Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь правялі сацыялагічнае даследаванне «Вывучэнне сацыяльна-палітычнай сітуацыі ў Рэспубліцы Беларусь». Было апытана 1.500 чалавек.

З мэтай высвятлення адносін насельніцтва Беларусі да маючай адбыцца чарговай сесіі Вярхоўнага Савета апытаным было зададзена пытанне: «У кастрычніку пачынае работу 10-я сесія Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Вырашэнне якіх пытанняў вы лічыце найбольш важным?» Прыярытэтнасць у разглядзе пытанняў парадку дня чарговай сесіі павінна, на думку апытаных жыхароў рэспублікі, выглядаць наступным чынам:

	Вельмі важна	Не вельмі	Не важна	Ранг выбару
Прыняцце закону па сацыяльнай абароне насельніцтва і занятасці	91,79	5,73	1,34	I
Прыняцце законаў аб ахове здароўя	86,05	10,76	1,91	II
Унясенне змяненняў у Закон «Аб індэксацыі даходаў насельніцтва з улікам інфляцыі»	83,58	11,18	3,47	III
Прыняцце законаў аб ахове навакольнага асяроддзя ў Рэспубліцы Беларусь	82,73	12,60	3,11	IV
Прыняцце новай Канстытуцыі (Асноўнага закона) Рэспублікі Беларусь	70,49	19,96	7,36	V
Прыняцце законаў аб прыватнай уласнасці на зямлю	66,53	18,19	13,09	VI
Прыняцце законаў аб працоўных дагаворах і вырашэнне працоўных спрэчак (канфліктаў)	62,63	26,54	7,93	VII
Прыняцце законаў па пытаннях абароны рэспублікі	59,94	27,53	9,70	VIII
Прыняцце іншых законаў па эканамічнай рэформе	57,96	25,97	10,83	IX
Прыняцце Закона аб прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці	47,06	32,27	17,98	X
Прыняцце законаў аб прадпрымальніцкай дзейнасці	40,34	33,47	22,79	XI
Прыняцце пастановы аб правядзенні рэферэндуму аб датэрміновых выбарах Вярхоўнага Савета	24,84	31,63	40,69	XII

Аддзел інфармацыі Сакратарыята Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь—БЕЛІНФАРМ.

«Мара» дапаможа маладым

ЛІДА. Тут распачаў сваю працу фонд моладзі «Мара», створаны па рашэнню гарвыканкома. Асноўныя накірункі яго дзейнасці — арганізацыя бюро добрых паслуг, дзе маладыя лідчане могуць працаваць у якасці электрыкаў, грузчыкаў, цырульнікаў, нянек, прыбіральшчыц кватэр, арганізацыя двухмесячных курсаў па вывучэнню беларускай мовы, іншая дзейнасць.

«Ю Эс Эй Тудэй» пра нас

У нашай рэспубліцы зараз знаходзіцца карэспандэнт амерыканскай газеты з 2,6-мільённым тыражом «Ю Эс Эй Тудэй» Сэліна Дэ Манон і Клайв Сміт, якія займаюцца падрыхтоўкай матэрыялаў для сумеснага выпуску газеты, прысвечанага Беларусі. Напярэдадні яны сустрэліся з прэзідэнтам прадпрымальніцкай Беларускай асацыяцыі Уладзімірам Карагіным.

Беспрацоўе наступае

МІНСК. Спад вытворчасці цягне за сабой скарачэнне рабочых месц. За 9 месяцаў бягучага года ў гарадскую службу занятасці звярнулася 19 тысяч чалавек. Колькасць афіцыяльных беспрацоўных павялічылася з амаль 800 чалавек у студзені да 4.700 у кастрычніку. На сённяшні дзень 4.185 чалавек атрымліваюць дапамогу па беспрацоўю.

«Салдацкая каша» для школьнікаў

У Маладзечна вырашылі стварыць адзіны цэнтр па дапрызыўной падрыхтоўцы юнакоў 10—11 класаў. На першым часе ў яго ўвойдуць тры сярэднія школы горада, старшакласнікі якіх пад кіраўніцтвам пяці ваенспецаў будуць рыхтаваць сябе да выканання ганаровых абавязкаў. Заняткі ў цэнтры намечана праводзіць адзін-два разы ў месяц па шэсць гадзін. Думаецца, гэта нававядзенне ўнясе нейкую ажыўленасць у сумную школьную праграму па НВП. Бо не сакрэт, што ў хлопцаў дапрызыўнога ўзросту цікавасць да службы ва ўзброеных сілах падае з дня ў дзень.

Вольга КАЖАМЯКІНА. (РІД).

АБ АДКРЫЦЦІ ДЗЕСЯТАЙ СЕСІІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДВАНАЦЦАТАГА СКЛІКАННЯ

Адкрыццё дзесятай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання адбудзецца 20 кастрычніка 1992 года ў 9 гадзін 30 хвілін раніцы ў зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у Доме ўрада.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

«Прайшлі часы, калі праблемы вырашаліся ўдарам кулака па стале»

Дай! Гэтым словам напаўняецца наш лексікон з ранняга маленства і, здаецца, не можа абысціся без яго да самай смерці. Дай адукацыю, адзенне, ежу, зарплату, машыну, кватэру і бясплатную пуцёўку на бераг Чорнага мора. Дай — і адразу ўсё павінна стаць на свае месцы.

Даваць ці хоць бы рабіць адпаведны выгляд, што даюць, павінны былі ўжо людзі на самай нізкай ступені ўлады. Гэтым рабілася, робіцца і хутчэй за ўсё будзе рабіцца палітычная кар'ера, без гэтага пакуль што немагчыма ўявіць кіраванне нашай гаспадаркай, нашымі людзьмі і іх мысленнем. Успамінаю, як прабіваў сабе дарогу на дэпутацкі Алімп адзін з першых сакратароў райкома партыі. Абяцаў пры двух гадах перабудаваць райцэнтр у горад-сад: заасфальтаваныя дарогі, новыя магазіны, школа і многа жылых дамоў.

Старшыня Вярхоўнага Савета Беларусі Станіслаў Шушкевіч у час свайго знаходжання ў Баранавічах не абяцаў ператварыць яго ў бліжэйшыя часы ў горад-сад. Больш таго, ён увогуле не абяцаў напоўніць магазіны каўбасой, а ўсіх баранавіцкіх бяздомных рассяліць па прасторных светлых кватэрах. Ды і не старшынёўская гэта, па вялікаму рахунку, справа. Хоць, безумоўна, палітычны прэстыж, як заўважыў сам С. Шушкевіч, лепш заваёўваць іншымі метадамі. І ўсё ж мінулі часы, калі праблемы вырашаліся ўдарам кулака па стале.

Авіярамонтнае прадпрыемства. Наведванне яго далёка не выпадковае. На парадку дня рэспублікі стаіць праблема стварэння айчыннай авіяцыйнай прамысловасці. Адно з буйнейшых баранавіцкіх прадпрыемстваў у сувязі з гэтым ніяк не можа быць абыдзена ўвагай. Тым больш, што, як заявілі кіраўнікі завода, ужо праз два гады можна наладзіць вытворчасць самалётаў, якія маглі б працаваць на пажаратушэнні, патруляванні лясных масіваў, у паштовых мэтах і г. д. Гэты самалёт прэтэндуе на эканамічнасць, у сто разоў большую, чым у Як-40.

У Старшыні Вярхоўнага Савета адрасу ўзнікла пытанне аб канкурэнтаздольнасці самалёта на сусветным рынку. На што ваенныя адказалі, што ёсць намер набыць ліцэнзійныя заходнегерманскія рухавікі, і... пачалі прасіць грошы на гэту праграму, а таксама на разборку самалётаў, якія, згодна з падпісанымі рэспублікай міжнароднымі пагадненнямі ў галіне

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ПАВЕДАМЛЕННЕ ДЗЯРЖАЎНАГА КАМІТЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ПА СТАТЫСТЫЦЫ І АНАЛІЗУ

Аб індэксе спажывецкіх цэн

Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па статыстыцы і аналізу паведамляе, што ў верасні 1992 года ў параўнанні са жніўнем 1992 года індэкс цэн на харчовыя і нехарчовыя тавары і паслугі, уключаныя ў «спажывецкую карзінку», склаў 108,1 працэнта. Індэкс спажывецкіх цэн за верасень, вылічаны нарастаючым вынікам да чэрвеня 1992 года, прынятага ў якасці базіснага перыяду, склаў 141,8 працэнта.

Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па статыстыцы і аналізу.

Аб індэксацыі грашовых даходаў насельніцтва Рэспублікі Беларусь за кастрычнік 1992 г.

У сувязі з апублікаваннем індэкса спажывецкіх цэн за верасень 1992 года Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва паведамляе, што даходы насельніцтва за кастрычнік бягучага года, атрымліваемыя з бюджэтных крыніц (заработная плата; дзяржаўныя пенсіі; дапамога; стыпендыі; сумы кампенсацыі ўрону, нанесенага калецтвам або іншым пашкоджаннем здароўя, звязаным з выкананнем працоўных абавязкаў) індэксуюцца зыходзячы з індэкса спажывецкіх цэн, налічанага нарастаючым вынікам да чэрвеня г. г. на 141,8 працэнта (1,312×1,081×100), з прымяненнем наступнай шкалы нарматываў індэксацыі на кожны працэнт росту індэкса спажывецкіх цэн для розных частак даходу:

— у межах 2.000 рублёў — 1,0 працэнта;
— ад 2.001 да 4.000 рублёў — 0,5 працэнта.

Частка даходу, якая перавышае 4.000 рублёў, не індэксуецца.

Адначасовыя выплаты непрацуючым пенсіянерам у размеры 300 рублёў, ажыццёўленыя ў кастрычніку 1992 г. за кошт сродкаў Пенсіённага фонду, індэксацыі не належаць.

Насельніцтву, якое атрымлівае даходы з іншых крыніц (у тым ліку і для гасразліковых арганізацый), вяртанне страт ад інфляцыі ажыццяўляецца па падставах, прадугледжаных калектыўнымі дагаворамі (пагадненнямі).

Дзяржкампрацы Рэспублікі Беларусь.

НАВЫЯ ФАКТЫ

У Баранавічах хутка з'явіцца першая вышэйшая навучальная ўстанова. Ініцыятарам яе адкрыцця выступіў пінскі архіепіскап Казімеж Свёнтак. На яго думку, на Брэстчыне патрэбен інстытут вышэйшай рэлігійнай культуры. У праграме навучання будучага баранавіцкага інстытута — багаслоўе, педагогіка і псіхалогія.

***

Сваю мікрастудыю зрабіў жыхар горада Старыя Дарогі Казаноўскі. Да свайго відэамагнітафона ён падключыў суседзяў і круціў ім за грошы фільмы. Паколькі прадпрымальніцтва яго было незаконным, то яго хутка аштрафавала падатковая інспекцыя горада. Пасля гэтага ён зарэгістраваў сваю фірму.

***

Пікеты жанчын стаяць ля будынка штаба Паўночна-Заходняй групы войск у Рызе. Гэта жонкі расійскіх ваеннаслужачых пратэстуюць супраць перадыслакацыі іх мужоў у месцы, не падрыхтаваныя ні да службы, ні да жыцця. Яны патрабуюць, каб расійскі ўрад прыслухаўся да рашэння каардынацыйнага савета афіцэрскіх сходаў прыбалтыйскага рэгіёна аб аб'яўленні мараторыя на вывад войск.

***

Рудоль Каграманаў — лідэр незалежнай антыбюракратычнай партыі. У розныя інстанцыі ён падаў без малога 19 тысяч скаргаў, у тым ліку 1.500 — на рэдакцыю «Кнігі рэкордаў Гінеса», якая, хоць і прызнае яго вялікім «скандалістам свету», але пакуль што адмаўляецца афіцыяльна зарэгістраваць гэта дасягненне як сусветны рэкорд.

Пасябруем з Эміратамі

Кіруючыся ўзаемным жаданнем умацоўваць сяброўскія адносіны і супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі, урад Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў і ўрад Рэспублікі Беларусь дамовіліся ўстанавіць дыпламатычныя адносіны паміж краінамі на ўзроўні пасольстваў, пачынаючы з 10 кастрычніка гэтага года.

Аддзел інфармацыі Міністэрства замежных спраў.

ТВАЁ СЛОВА, ЧЫТАЧ

НАЙЛЕПШАЕ ЛЯКАРСТВА АД БЕСПРАЦОЎЯ — БУДАЎНІЦТВА

Вострай і вельмі небяспечнай праблемай цяпер з'яўляецца беспрацоўе. Гэта тым больш дрэнна, што ў нас яшчэ існуюць дзяржаўныя маёмасць і вытворчасць. І лёс чалавека залежыць ад стану грамадскай вытворчасці. А беспрацоўе — найперш ад таго якe крызіснага становішча, у якім яна апынулася зараз. І, наадварот, пры прыватнай уласнасці беспрацоўе не бывае такім страшным — чалавек можа ўсё ж знайсці работу, мець даход ад сваёй гаспадаркі.

Так, у нас раней амаль не было беспрацоўя, бо расла вытворчасць і даволі вялікая колькасць людзей была занята на партрабоце, іншых адміністрацыйных службах. Цяпер жа ўсё карэнным чынам змянілася. Вытворчасць скарачаецца, адпаведна і штаты чыноўнікаў.

Да гэтага варта дадаць адну асаблівасць — працягваецца так званая ўрбанізацыя: разбуханне гарадоў, канцэнтрацыя ў іх жылля, устаноў, людзей. І ў выніку гараджане найперш і аказваюцца беспрацоўнымі. У вёсцы гэтага няма. Экалагічныя і іншыя ўмовы, звязаныя са здароўем чалавека, у горадзе заўсёды горшыя, чым у сельскай мясцовасці. Разам з беспрацоўем расце і ўзровень захворвання насельніцтва. Наогул перанасяленне гарадоў — з'ява трывожная.

Ці ёсць нейкае выйсце? Мне здаецца, трэба прыпыніць урбанізацыю гарадоў, а ўсё будаўніцтва сканцэнтраваць у вёсцы. І ўвогуле расшырыць тут будаўнічую сферу: вострая ў нас праблема жылля ўзнікла толькі таму, што недастаткова вядзецца жыллёвае будаўніцтва ў вёсцы. Як сведчыць статыстыка, у нас толькі 0,2 працэнта рабочых заняты ў будаўніцтве, у той час як у краінах, дзе жыллёвай праблемы няма, звыш 3 працэнтаў рабочых працуе ў гэтай галіне.

Згодзен: пашырэнне занятасці ў будаўніцтве справа няпёгкая. Спачатку неабходна расшырыць і ўмацаваць яго матэрыяльна-тэхнічную базу.

Возьмем, напрыклад, будаўнічыя машыны. Іх выпуск скараціўся на 20—30 працэнтаў. А матэрыялы? Тая ж цэгла? Некалі цагельні, няхай сабе невялікія, былі амаль ва ўсіх калгасах і саўгасах. Цяпер яны знішчаны. Непамерна высокія цэны будматэрыялаў.

На мой погляд, гэтыя праблемы трэба вырашыць у першую чаргу. У прыватнасці, даць магчымасць самім жыхарам будавацца, зрабіць даступнымі і таннымі будматэрыялы. Тым самым мы здымаем з парадку дня нямала вострых пытанняў як вытворчасці, беспрацоўя, так і здароўя, настрою людзей.

Станіслаў ШКАДЗІНСКІ, інжынер-эканаміст.
г. Мінск.

АДНАВІЦЬ СПРАВЯДЛІВАСЦЬ!

У перыяд Вялікай Айчыннай вайны нацысты не толькі раскрадалі багацце іншых дзяржаў, але і ганялі ў Германію мільёны людзей як бясплатную рабочую сілу для выкарыстання на цяжкіх прымусовых работах. Значную частку сярод іх (на лета 1944 года — каля 2,1 мільёна чалавек) складалі савецкія грамадзяне. З гэтымі галоднымі, напаўраздзетымі людзьмі абыходзіліся найбольш бязлітасна. Прычым, калі праца рабочых з іншых дзяржаў ацэньвалася ў 6,6 рэйхсмаркі за змену, дык рускія (як называлі тады грамадзян былога СССР) атрымлівалі толькі 0,4 рэйхсмаркі. Усе гэтыя сродкі накіроўваліся на ўтрыманне людзей у лагерах.

Пасля вайны грамадзянам усіх дзяржаў, якія выкарыстоўваліся нацыстамі на прымусовых работах, была выплачана кампенсацыя за матэрыяльныя і маральныя страты з разліку 150 марак у месяц. Што датычыцца нашых грамадзян, дык пасля вяртання на Радзіму да іх ставіліся як да людзей другога гатунку. Урад СССР палічыў, што яны абыдуцца без усялякіх кампенсацый, і 28 жніўня 1953 года сваёй заявай адмовіўся ад вырашэння гэтай праблемы.

Тады на ахову правоў нашых людзей выступілі самі пераможаныя, якія заклікалі савецкія ўлады не змешваць сродкі па рэпарацыях з кампенсацыяй за работу ў Германіі і панесеныя матэрыяльныя і маральныя страты. Але марна... І толькі ў 1990 годзе зноў паўстала пытанне аб кампенсацыях. Пачаліся перагаворы, якія, аднак, не прыйшлі да лагічнага завяршэння і спыніліся ў сувязі з распадам СССР.

Урад ФРГ на нашы запыты недвухсэнсава адказваў, што ён не можа мець справу з асобнымі грамадзянамі, аднак не супраць вырашаць звязаныя з кампенсацыяй праблемы на міждзяржаўным узроўні. Значыць, калі справа датычыцца грамадзян Рэспублікі Беларусь, дык слова за нашым урадам. Хочацца верыць, што ён належным чынам паклапоціцца аб людзях, якія ў гады вайны перажылі столькі гора і страцілі ўсё, у тым ліку бясцэннае — здароўе. Большасць з іх сёння — інваліды і пенсіянеры, якія існуюць на грані беднасці.

Як мне вядома, звязаная з выплатай кампенсацый работа аднаўлена. Міністэрства сацзабеспячэння праводзіць кампʼютэрную апрацоўку матэрыялаў па ўліку грамадзян, якія ў 1941—45 гадах знаходзіліся на прымусовых работах у Германіі. Са свайго боку, мы, былыя вязні нямецкіх лагераў, гатовы зрабіць усё, што ў нашых сілах, каб давесці гэтую справу да лагічнага завяршэння і, нарэшце, амаль праз паўвека аднавіць справядлівасць.

Я. ВАРАНКЕВІЧ, старшыня Гродзенскага абласнога фонду вязняў нямецкіх лагераў.

ХТО ТЫ, ДОБРЫ ЧАРАЎНІК?

Чула я і пра Фядору, і пра экстрасенсаў розных, і Кашпіроўскага па тэлебачанні глядзела, але не ведала, што такое можа са мной здарыцца тут, у Мінску.

Але ж давялося пераканацца, што такое бывае, бо сама была сведкай. Гэта здарылася на прыпынку каля Сувораўскага вучылішча. Ехала неяк з работы ў канцы лета. Ці то надвор'е на перамену пайшло, ці па іншай прычыне ў мяне моцна балела галава. Проста расколвалася. Свет, як гавораць, быў не мілы. Ад людзей нават адварочвалася, каб не глядзець, так было млосна. Але адчуваю, што нехта стаў насупраць. Гляджу: афіцэр-палкоўнік, гадоў 40. Глядзіць мне прама ў вочы. Хацела я раззлавацца, што-небудзь сказаць рэзкае, але... не магу. А ён пытаецца: «Галава баліць? Я гэта ўжо здалёк адчуў». Я нават не зразумела. А ён падышоў, руку над маёй галавой падняў і ўсміхаецца. Кажа: «Зараз пройдзе». З паўхвіліны патрымаў далонь сваю каля маіх скроняў. Вось і ўсё, кажа, цяпер галава ваша чыстая. Я гляджу на белы свет і вачам не веру. Аж пасвятлела ўсё. Болю няма і такая лёгкасць у целе, што, здаецца, пабегла б, як маладая.

Кажу: «Чалавеча, як жа табе дзякаваць?» А ён усміхаецца. «Няма за што, — кажа, — гэта вельмі проста». Развітаўся. Сеў у аўтобус і паехаў. Я нават імя не спытала.

Паважаная рэдакцыя, хачу праз газету падзякаваць гэтаму чалавеку, бо пасля яго лячэння я, здаецца, маладзейшай стала.

Тыдні два лятала, як на крылах, з гэткім добрым настроем. І яшчэ хачу сказаць: калі чалавек мае такую здольнасць, няхай ён кідае гэтую сваю армію і дапамагае людзям. Мы былі б яму ўдзячныя.

М. ОСІПЧЫК.
г. Мінск.

ХОЧАЦЕ ЕХАЦЬ ЦЯГНІКОМ? ГАНІЦЕ ЛІШНЮЮ ПЯЦЁРКУ

Паважаная рэдакцыя газеты «Звязда», прашу разабрацца з тымі непарадкамі (а я лічу гэта непарадкамі), з якімі сутыкнулася пры афармленні білета на чыгуначным вакзале ў Віцебску. Я, маці дваіх дзяцей, атрымліваю мізэрную зарплату, і, натуральна, даводзіцца эканоміць на ўсім. Адпаведна пры пакупцы білета на поезд Полацк—Баранавічы ўдакладніла яго кошт на праезд у агульным вагоне. І мне касір адказала: 36 рублёў. Якім жа было маё здзіўленне, калі яна запатрабавала 41 рубель. Здзіўлена гляджу на касірку, а тая падае мне білет і яшчэ нейкую паперку. Аказваецца, гэта квітанцыя аб добраахвотным страхаванні пасажыраў. Пытаюся, якое страхаванне, а ў чарзе гавораць, што яны ўсім такія паперкі даюць. Кожны спяшаецца ўзяць хутчэй білет, і да акенца мне прабіцца не ўдалося. Касірка не палічыла патрэбным ні спытаць, ні растлумачыць, а выдала мне гэтую фікцыю, якую я вам перасылаю. Мяне здзівіла, што нават не пытаюцца аб жаданні «добраахвотна застрахавацца», ні адрасам, ні прозвішчам не цікавяцца, хоць у квітанцыі іх трэба ўказваць.

Мне давядзецца часта ездзіць у Віцебск, дык што, мяне кожны раз вось так і будуць «страхаваць»?

Ала НАЗАРАВА.
г. Мінск.

Яшчэ не паспела адправіць вам пісьмо, як прыехала мая дачка з Віцебска, і ёй такім жа чынам «уручылі» страхавую квітанцыю, не спытаўшы яе згоды.

Пісьмы пра Канстытуцыю...

Галоўнае—бачыць сябе чалавекам

Няма іншай думкі, як толькі тая, што Праект трэба ўхваліць. Бо ў ім беларус ужо бачыць сябе чалавекам. Гэта зусім не халуйская Канстытуцыя БССР, што гнула нас носам да зямлі.

Вельмі важна тое, што сказана ў артыкуле 3: «Ніякая частка народа... не мае права прысвоіць уладу ў дзяржаве». Гэта найважнейшы ўрок з 70-гадовай тыраніі, з нашай трагедыі. На такіх жа падставах вельмі падтрымліваю артыкулы 6 і 7, як і «недатыкальнасць уласнасці» (арт. 52).

Цяпер асобныя заўвагі.

У артыкуле 14 трэба дакладней акрэсліць межы дзяржаўнай уласнасці і дзейнасці. Бо гэткая няпэўнасць зноў дазволіць дзяржаўнай манаполіі падмяць усё пад сябе, прагнаць нас з галавой, як ужо было. Калі зроблены адпаведны вывад з панавання ідэалагічнай манаполіі, то гэтага не зроблена ў адносінах да гаспадарчай манаполіі, не падсечаны яе карані.

Артыкул 21. Заўвага па стылю. Словы «... не павінна тлумачыцца як адмаўленне...» гучаць як добрае пажаданне, а не як закон. Замяніць на «...не з'яўляецца адмаўленнем».

Артыкул 43. Зноў трэба недарэчнасць: забарона на працу! Парадокс: улада рабочых і сялян хоча са сваіх дзяцей выхоўваць паноў (і выхавае). Ніякіх забарон! Падлеткі—таксама людзі! І маюць права на працу, на свой заробак, на грошы, а значыць, і на самастойнае задавальненне сваіх патрэбнасцей. Без гэтага яны не стануць гаспадарамі свайго жыцця, не стануць людзьмі, а толькі люмпенамі. (Гавару гэта як педагог). Няхай носяць пошту, мыюць машыны, працуюць на агародах. Абы гэта не перашкаджала вучобе, бы не была б праца знясільвальнай. У дарослых ёсць кантроль за тэхнікай бяспекі. Дык і ў падлеткаў ён павінен быць—вось і ўся праблема. А то забараняюць дзецям самастойна зарабляць, а ўзвялі эксплуатацыю дзіцячай працы ў калгасах і саўгасах. Пад прымусам працуй, школа, за капейкі, а то і бясплатна. Вось гэта «гуманізм»!

Артыкул 46. Варыянт 1. Зноў стыль: словы «павінна быць» лішнія.

Не акрэслена, што значыць сярэдняя абавязковая—колькі класаў? (У Законе аб адукацыі — 9 класаў. І гэта правільна). І чаму прыватныя навучальныя ўстановы толькі платныя? А можа, за кошт спонсараў? А лепш, каб такім спонсарам была дзяржава. Бо ўсе бацькі аднолькава плацяць падаткі дзяржаве на ўтрыманне школ. Мусіць, тут бальшавіцкі адгалосак на забароны прыватных школ.

Артыкул 82. На рэферэндуме не патрабуецца 2/3 выбаршчыкаў. На што гвалтам цягнуць на галасаванне абываецеля, якому «ўсё да лямпачкі». Або не вырашаць пытанні, чакаць, пакуль вырастуць свядомыя грамадзяне-патрыёты? Значыць, дастаткова ўдзелу палавіны ўнесеных у спіс.

Артыкул 117. Словы «Савет» і калька з яго «савет» пара выкінуць, бо беларускае спрадвечнае слова—«Рада».

Раздзел 6. Змяшчае цэлае палажэнне аб справаводстве. Гэта—для асобнага Закона. Не трэба паўтораў і падрабязнасцей у Канстытуцыі. Раздзел выкінуць.

У. ЛЯСКОЎСКІ.

г. п. Шаркоўшчына.

Ігнараваць рэальнасць небяспечна

Лічу, што неабходна пакінуць назву вышэйшага прадстаўнічага і заканадаўчага органа дзяржаўнай улады — Вярхоўны Савет, а не нейкі Сойм (або Рада). Гэтая назва гістарычна склалася ў нашым стагоддзі, яна зразумелая ўсім: і школьніку, і сівабародаму дзеду. Хопіць нам ужо аднаго бэнээфаўскага Сойма. Навошта ўводзіць у мову словы, незразумелыя беларусу, — іх і так павыкопвалі то з польскай, то з рускай моў.

Дзяржаўнымі мовамі рэспублікі павінны быць беларуская і руская мова, але гэты артыкул трэба дапоўніць словамі: «органы дзяржаўнага кіравання працуюць толькі на беларускай мове». Гэта будзе адлюстроўваць нашу рэальнасць — нікуды не падзенешся: большасць насельніцтва рэспублікі гаворыць па-руску, і з гэтым трэба лічыцца.

Уладзімір ЖОГЛА.

г. Мазыр.

Прэзідэнцтва? Ці не крок да аўтарытарызму?

У цэлым праект Канстытуцыі мне падабаецца: большменш дакладныя фармуліроўкі артыкулаў, клопаты дзяржавы аб асобе, спроба стварэння прававой дзяржавы. І ўсё ж...

Першае. Аб прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Праект Канстытуцыі прадугледжвае прэзідэнцкае кіраванне. На мой погляд, гэта пытанне неабходна паставіць на рэферэндум. Бо ніхто ж не спытаў у народа, ці патрэбна прэзідэнцкая ўлада ў нашай краіне. У праекце ўлада прэзідэнта прадугледжваецца выключна вялікай. А ці не аддае тут «ельцыншчынай»? Ці не крок гэта да дыктатуры? Не сакрэт, што маральныя якасці, аўтарытэт многіх нашых сённяшніх палітыкаў занадта нізкія, каб заняць такую высокую, адказную і аўтарытэтную пасаду ў дзяржаве. Нам трэба яшчэ вучыцца дэмакратыі, з нашай свядомасці трэба яшчэ выкарчоўваць дух аўтарытарызму. Таму, думаю, нам патрэбна парламенцкая рэспубліка. Лепш за ўсё, нарэшце, ведаць па гэтаму пытанню думку народа.

Другое. Аб мясцовым самакіраванні. Перш за ўсё пра назву Управа. Няхай гэта беларуская, але так асацыіруецца з фашысцкай управай на акупіраванай тэрыторыі. Старэйшаму пакаленню агідна чуць гэта слова. Няхай ужо які-небудзь валвыканкам, але не ўправа. Трэба паважаць пачуцці тых, хто перажыў вайну, не трэба сыпаць соль на рану. Канешне, гэта не галоўнае. Галоўнае, на мой погляд, у тым, што мясцоваму самакіраванню не нададзена ўлады. Савет, Управа і г. д. застаюцца ў поўным падпарадкаванні ў вышэйстаячых органаў. Гавораць, у каго грошы, у таго і ўлада. Мясцовыя ўлады па праекту як былі без сродкаў, так і застаюцца.

І яшчэ. Каб не марнаваць грошы, рэферэндум па прэзідэнцтву можна спалучыць з рэферэндумам, да якога заклікае БНФ.

В. АНУФРЫЕЎ, настаўнік.

Віцебскі раён.

А дзе сацыялізм?

Праект Канстытуцыі нашай рэспублікі вельмі ўбогі, аднабаковы. Ён зусім не адлюстроўвае інтарэсаў працоўнага народа. Ён на руку чыноўніцтву, нованароджаным капіталістычным праслойкам. У гэтым праекце адкінута ўсё сацыялістычнае, што было ў ранейшых канстытуцыях. Праект напоўнены ўсялякімі нацяжкамі з мінулага, выдумкамі. У ім няма такіх паняццяў, як сацыялізм, сацыялістычная дзяржава — СССР, кампартыя, дружба народаў, інтэрнацыяналізм, сацыялістычная ўласнасць, савецкі чалавек і г. д. Замест іх у праект нацягнулі ўсялякага смецця. Гэта падобна на платформу, прынятую XXVIII з'ездам КПСС: «Да гуманнага, дэмакратычнага сацыялізму».

У артыкуле 2 указваецца, што чалавек прызнаецца вышэйшай каштоўнасцю. Але ж і раб пры рабаўладальніцкім грамадстве быў добрай рэччу. На самай справе ў нас ідзе расслаенне грамадства на чужародныя класы: багатыя—бедныя, падае жыццёвы ўзровень людзей, растуць злачыннасць, смяротнасць, дарагоўля і г. д.

У артыкуле 4 гаворыцца аб дэмакратыі. Але аб якой дэмакратыі гаворка? Ідуць войны, забастоўкі, галеча, пануюць хаос і разбурэнне. І нікому да гэтага няма справы. Народу зверху падкідваюць новыя і новыя сюрпрызы. Фермерскія гаспадаркі, прыватную ўласнасць, біржы, прадпрымальніцтва, бізнесменства, рынак, прыватызацыю, раздзяржаўленне і г. д. Ёсць дэмакратыя сацыялістычная, ёсць буржуазная і ёсць апартуністычная. Цяпер у нас дэмакратыя—апартуністычная.

У артыкуле 5 гаворыцца аб партыях і аб'яднаннях і што нібыта яны выражаюць волю народа. На самай справе яны далёкія ад народа, бо іх галоўная мэта—барацьба за прастол, за капіталізм.

А. КОРБАН,

в. Антопалле, Чашніцкі раён.

Як гарантаваць абарону грамадзяніна?

Вельмі добра, што ў праекце новай Канстытуцыі РБ на першым плане стаіць чалавек як асоба. Канстытуцыя забяспечвае яму эканамічную і палітычную свабоду, сацыяльную абарону, рэальныя магчымасці ўдзельнічаць у вырашэнні важных дзяржаўных задач.

Хацелася б звярнуць увагу на апошні абзац артыкула 10, дзе сказана: «Грамадзяніну РБ гарантуецца абарона і апякунства дзяржавы як на тэрыторыі рэспублікі, так і за яе межамі». «Гарантуецца абарона» — моцна сказана. Праўда, не агаворваюцца ў артыкуле механізмы рэалізацыі гэтай «гарантаванай абароны» нашых грамадзян, якія знаходзяцца за межамі рэспублікі.

З аднаго боку, нібыта ўсё ясна, а з другога... Увесь свет сёння ведае, што амерыканцы, напрыклад, не дадуць сваіх грамадзян у крыўду, забяспечаць іх надзейную (менавіта гарантаваную) абарону, дзе б яны ні знаходзіліся, прымяняючы для гэтага часам насільныя метады, аж да ўзброенага ўмяшання. (Не будзем прыводзіць прыклады — іх вельмі многа).

Але Рэспубліка Беларусь — гэта не ЗША. Таму, трэба меркаваць, наша Канстытуцыя падразумявае цывілізаваныя і рэальныя метады гэтай абароны сваіх грамадзян за межамі рэспублікі.

Яўген ШЫРОКІ.

І гэта называецца «народаўладдзе»?

Палітычны клуб «Камуніст» г. Мінска, уважліва прааналізаваўшы апублікаваны ў друку праект Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, прыйшоў да наступнага заключэння.

У прапанаваным праекце Канстытуцыі паўсюдна дэкларуюцца правы, свабоды, сацыяльны дабрабыт грамадзян, але не падмацоўваюцца гарантыямі.

У прэамбуле праекта Канстытуцыі дэкларуецца паўсюднае народаўладдзе, а фактычна народ пазбаўляецца магчымасці ўдзелу ў кіраванні дзяржавай. Нават Саветам, прадстаўнічым народным органам, адведзена другарадная роля. Усё кіраванне ў дзяржаве сканцэнтравана ў руках уводзімай па праекту пасады прэзідэнта і ўпраў. Народ пазбаўляецца рэальнай магчымасці ўдзельнічаць у выпрацоўцы і прыняцці Канстытуцыі і зацвярджэнні дзяржаўных сімвалаў — герба, сцяга, гімна.

Палітычныя партыі і грамадскія арганізацыі пазбаўлены заканадаўчай ініцыятывы. Нічога не сказана ў праекце аб працоўных калектывах і іх правах у галіне дзяржаўнага кіравання. Не рэгламентаваны парадак адклікання народных дэпутатаў і кантролю выбаршчыкамі выбарных органаў.

Фактычнае «народаўладдзе» зводзіцца да ўдзелу ў выбарах.

У праекце Канстытуцыі дэкларуюцца, але не гарантуюцца, уразаюцца або зусім знішчаюцца асноўныя сацыяльныя правы грамадзян, якія яны маюць па цяпер дзеючай Канстытуцыі: права на працу, на адпачынак, на адукацыю, медыцынскую дапамогу, на жыллё.

Аб эканамічнай сістэме—аснове нашага жыцця—у праекце сказана, што дзяржава толькі ўдзельнічае ў рэгуляванні эканамічнай дзейнасці. Што будзе ўяўляць сабой эканамічная сістэма і як будзе будавацца эканамічная дзейнасць—невядома.

Ваеннаслужачыя, па праекту, абмежаваны ў правах удзельнічаць у палітычным жыцці.

Няма ў праекце палажэнняў аб аддзяленні царквы ад дзяржавы і школы ад царквы.

Праектам прадугледжана ўвядзенне ў органах дзяржаўнага кіравання пасады прэзідэнта з шырокімі паўнамоцтвамі, у тым ліку ў пэўных выпадках прадастаўлена права распускаць Вярхоўны Савет. Гэта крок да таталітарнага рэжыму.

У структуры мясцовых органаў улады побач з Саветамі прадугледжаны ўправы. Пры гэтым старшыня ўправы надзяляецца правам аддаваць распараджэнні мясцовым Саветам і адмяняць іх рашэнні. Здаецца, у прававой дзяржаве ўсё павінна быць наадварот.

У прэамбуле праекта ёсць неапраўданая спасылка на пераемнасць распрацоўваемых Канстытуцыі Статутаў Вялікага княства Літоўскага (ВКЛ) і статутных грамат Беларускай Народнай Рэспублікі. Статуты ВКЛ былі зводам законаў феадальнага права, пабудаваным на саслоўным раздзяленні грамадства, выражалі і абаранялі інтарэсы дваранскага саслоўя (шляхты) і замацоўвалі прыгнёт прыгонных і іншых саслоўяў грамадства. Да таго ж, ВКЛ не з'яўлялася ні беларускай, ні рускай дзяржавай.

Беларуская Народная Рэспубліка была абвешчана ў перыяд акупацыі Беларусі нямецкімі кайзераўскімі войскамі Беларускай Народнай Радай. Беларуская Народная Рада была ў падпарадкаванні ў акупантаў, не выражала інтарэсаў свайго народа, яе статутныя граматы падтрымлівалі акупацыйны рэжым. У сусветнай практыцы немагчыма знайсці прыкладаў, калі акупацыйны рэжым прызнаваўся б народным і выражаў волю народа.

Таму памянёныя дакументы не могуць разглядацца ў якасці асновы пры распрацоўцы Асноўнага Закона агульнанароднай прававой дзяржавы.

Прапанаваны праект Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь не адпавядае спадзяванням працоўных, не абараняе іх палітычныя і эканамічныя правы, іх інтарэсы і не можа быць прыняты за аснову для выпрацоўкі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

А. ЗАБАЛОТНІКАЎ,
старшыня клуба «Камуніст».

Горш, чым было, не стане

Многіх непакоіць магчымая змена кіраўніцтва Рэспублікі Беларусь. Але сярод дэпутатаў большай часткай — былыя сакратары парткомаў розных узроўняў і ветэраны вайны. На жаль, яны толькі і ўмелі пляскаць у ладкі, захапляючыся «поспехамі» дзяржавы, і галасаваць аднагалосна. Большасць з гэтых людзей былі набліжаны да партыйнага «карыта». Яны пускаюць у ход розныя, у асноўным сумніцельныя аргументы супраць рэферэндуму: маўляў, да ўлады рвуцца фашысты з БНФ на чале з Пазняком. Але няцяжка абвергнуць гэты бруд.

Па-першае, на сумленні БНФ і асабіста Пазняка няма ніводнай чалавечай смерці. У адрозненне ад фашыстаў яны нікога не забілі і нават не пагражалі нікому. Па-другое «захоп улады» БНФ мяркуе здзейсніць не гвалтоўна, а цывілізаванымі метадамі — воляй народа. Пасля няўдалай спробы бальшавіцкага жнівеньскага путчу камуністы былі ў разгубленасці. Гэта якраз і магло спрыяць захопу ўлады дэмакратамі. Для БНФ яна была б лёгкім здабыткам. Але быў абраны больш цывілізаваны шлях — няхай народ сам скажа, што яму патрэбна. Па-трэцяе: хіба прыход да ўлады не мэта ўсіх партый, у тым ліку і партыі камуністаў? Але ўся справа, хто якімі метадамі пры гэтым карыстаецца. БНФ гаворыць народу праўду аб нашым мінулым і аб злачынствах КПСС—КПБ у наш час, у тым ліку і аб чарнобыльскай трагедыі.

Тыя, хто зараз спасылаецца на ігнараванне вынікаў рэферэндуму 17 сакавіка 1991 г., як быццам не памятаюць, што гэта была яшчэ адна спроба захаваць таталітарны рэжым. Савецкі Саюз быў штучна народжанай дзяржавай, і незадавальненне рэспублік кіраўніцтвам цэнтра садзейнічала развалу Саюза. Прапанаваны варыянт новай дзяржавы — федэрацыя — не задавальняў менавіта той самы таталітарны рэжым, аб чым сведчыць спроба дзяржаўнага перавароту 19 жніўня 1991 года, якраз напярэдадні падпісання саюзнага дагавора.

Варта пагляддзець, чым займаюцца некаторыя дэпутаты ў час работы сесіі — чытаюць газеты, размаўляюць аб нечым сваім ці наогул адсутнічаюць у зале пасяджэнняў. Скажыце, калі ласка, ці можаце вы на сваім рабочым месцы займацца іншай справай акрамя службовых абавязкаў? Напэўна, вас проста звольнілі б за гэта. Вось чаму трэба неадкладна замяніць гэты Вярхоўны Савет на прафесіянальны, каб была адказнасць, каб за прагулы было матэрыяльнае і маральнае пакаранне ці нават пазбаўленне дэпутацкага мандата.

Варта задумацца і над такім пытаннем: чаму на апошняй, 9-й сесіі ВС РБ быў адхілены праект Закона аб барацьбе з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй? Закон быў адхілены наменклатурнай большасцю як непатрэбны. Чаму? Хіба ў нас няма карупцыі? Хіба няма з чым змагацца? Ёсць з чым. Але, відаць, нехта ў Вярхоўным Савеце баіцца гэтага закона. Інакш бы ён быў прыняты.

Я аптыміст і спадзяюся на лепшае. Думаю, што горш пасля рэферэндуму не будзе, а вось цяперашняе становішча можа прывесці да сацыяльнага выбуху, і хто ведае, што з гэтага можа атрымацца.

Ігар ЛАЗОЎСКІ,
бібліёграф.

г. Мінск.

Раіцца з народам трэба часцей

Кожнаму думаючаму чалавеку зразумела, што выступаць супраць рэферэндуму,— гэта значыць, пазбаўляць беларускі народ магчымасці самому вырашаць дзяржаўныя праблемы. Мы адназначна за рэферэндум. Але хацелі б зазначыць наступнае.

Па-першае, нам не падабаецца, калі часам рэферэндум ператвараюць у нейкую дзіцячую палітычную гульню. Возьмем хоць бы рэферэндум 17 сакавіка 1991 года. Хіба ж палічыліся палітычныя лідэры з думкай народа? Тры дзяржаўныя кіраўнікі, схаваўшыся ў Белавежскай пушчы, вырашылі лёс соцень мільёнаў людзей.

Па-другое, да рэферэндуму трэба звяртацца па ўсіх асабліва важных пытаннях жыцця дзяржавы, а не толькі па пытаннях, якія дазволяць тым ці іншым групоўкам народных дэпутатаў нажыць палітычны капітал.

Думаем, усе пагодзяцца з намі, што прыняцце новых дзяржаўных сімвалаў Рэспублікі Беларусь было вельмі важным пытаннем для ўсяго беларускага народа. Але ж паважаныя спадары з парламента не палічылі патрэбным ведаць наконт гэтага думку беларускага народа.

Якаў АСІПЕНКА,
Тамара ДУБЕНКА,
Іван МАРЧУК і інш.
(усяго 8 подпісаў).

г. Ваўкавыск.

Хоць і спадар, ды без штаноў

Ніяк не зразумею, навошта ўся гэтая валтузня з рэферэндумам? Няўжо няма больш важных і неадкладных спраў? Ніхто не можа забараніць апазіцыі выказваць свае погляды, але ж і яна павінна працаваць, дапамагаць рэспубліцы.

Чаму маўчыць урад, як вады ў рот набраўшы. Ідзе на повадзе ў апазіцыі, задавальняе ўсе іх прыхамаці. Калі глядзіш на ўсю гэту валтузню, дык наш урад нагадвае загнануюканягу ў аглоблях, над якой хмара аваднёў. А ў канягі, каб абараніцца, нічога няма, акрамя хваста.

Мне падабаецца той факт, што я ўжо ніякі не таварыш, а сапраўдны пан, ці спадар. Праўда, застаўся амаль, прабачце, без штаноў, у рабочай вопратцы. Хоць я — працуючы ўдзельнік вайны.

Фота Міхаіла АМЕЛЬЧАНКІ.

...і рэферэндум

Зрэдку ў памяці ўсплывае той час, калі на нашай зямлі гаспадарылі акупанты. Калі параўноўваеш справы акупантаў тады і справы апазіцыі цяпер, то ўзнікаюць цікавыя аналогіі.

Акупанты таксама былі неблагімі дэмакратамі. Вось глядзіце:

— адкрылі царкву (я не супраць, калі моляцца);
— былі адкрыты біржы працы;
— быў лозунг, што яны не супраць народа, супраць камуністаў і сіяністаў;
— зніклі таварышы, а замест іх мы атрымалі паноў і спадароў;
— замест сярпа і молата была ўведзена нацыянальная сімволіка;
— перайменавалі шмат вёсак, вуліц;
— не засталіся ўбаку і грошы;
— уводзілася новая беларуская мова і граматыка (зараз ёю карыстаюцца бэнээфаўцы).

Праўда, штосьці замарудзілася перайменаванне нашай сталіцы.

Думка напісаць узнікла, калі газета пачала друкаваць звесткі пра сучасных правадыроў розных грамадскіх рухаў і г. д. Гэта добра, бо адкрывае вочы і наводзіць на думку: хто ёсць хто?

Васіль САРОКА.

г. Бабруйск.

Народных грошай не шкада?

У наш нялёгкі час, калі ўсё так развалена, патрэбны ўзважаны падыход і разумны сэнс. «Ламаць не будаваць, розуму вялікага не трэба», — гаворыць народная мудрасць. Вельмі недарэчная сёння ініцыятыва БНФ аб правядзенні рэферэндуму па абнаўленню рэспубліканскага парламента. Няўжо для кіраўнікоў БНФ не зразумела, што бюджэт Беларусі трашчыць па швах, а датэрміновыя выбары і рэферэндум яшчэ больш яго агаляюць. Так сумленныя людзі, калі яны заклапочаны дабрабытам народа, не робяць.

Столінскі раён.

М. ДАРОЖКІН.

Колькі можна нас падманваць

Можна пагадзіцца: дзейнасць наменклатуры, сапраўды, была негатыўнай. І апазіцыя ў кіраўніцтве можа станоўча ўплываць на ход спраў. Але калі ярлык «наменклатуршчыкаў» навешваецца на прызнаных народам кіраўнікоў — Вячаслава Кебіча, Пятра Краўчанку — то ў гэтым выразна відаць імкненне БНФ скампраметаваць гэтых людзей і захапіць іх месцы. А ці на карысць народу будуць такія змены? Што ў выніку стане з краінай?

Калі я чую, як бравіруе Зянон Пазняк сотнямі тысяч сабраных подпісаў у падтрымку рэферэндуму, расцэньваючы гэта як магутную хвалю, што ўзвышае яго, то дзіўлюся: няўжо ён не разумее, што гэта ж хваля можа накрыць яго самога.

Нельга бясконца дурыць цярплівы беларускі народ: на рэферэндуме ён павінен вынесці свой прысуд як паразітычнаму фронту, так і таму зману, у які ўводзіць яго цяперашняя «дэмакратычная» галоснасць.

А. ШЫРАКАНАЎ.

г. Мінск.

Пугай па вадзе

А я думаю — навошта ў чарговы раз ляскаць пугай па вадзе? Няўжо ў нас няма на што траціць рублі (хоць і «драўляныя»?). Мы прагаласавалі ўжо на рэферэндуме за Саюз. А Саюз разваліўся, лопнуў, як мыльная бурбалка. Хто ўзяў пад увагу волю народа?

Лепш гэтыя рублі накіраваць у які-небудзь дзіцячы дом ці дом інвалідаў.

С. АНІСКЕВІЧ.

Чашніцкі раён.

Хто баіцца згубіць уладу?

Упэўнена, што людзьмі, якія крычаць, што рэферэндум—гэта безуладдзе, пагаршэнне становішча і г. д., кіруе страх, звычайны страх перад стратай улады і прывілеяў. Як жа, такая кармушка губляецца!

Дык хто ж, у рэшце, рэшт, прывёў наш шматпакутны беларускі народ да цяперашняга становішча, а многіх з нас да сапраўднага жабрацтва? Ці не тыя самыя «народныя турботнікі», якія так «шчыра дбаюць» пра нас з вамі, асабліва цяпер, калі рэальна паўстала перспектыва застацца ні з чым? Бо ніяк нельга не прыняць да ўвагі подпісы 440 тысяч людзей пад пытаннем аб рэферэндуме.

Іменна таму Вярхоўны Савет і цягне час з прызначэннем даты правядзення рэферэндуму. Бедныя нашы дэпутаты так замарыліся на пасяджэннях, так запрацаваліся, чытаючы газеты, а некаторыя адчайна пазяхаючы, што, не скончыўшы сесію, а скруціўшы і скамячыўшы яе, разбегліся на «парламенцкія канікулы». Лічу, што такім «дбайнікам» зусім проціпаказаны Вярхоўны Савет, бо, як яны самі кажуць, там трэба працаваць і працаваць, шчыра і самаахвярна.

Н. БУДАЙ.

г. Мінск.

Цярпенне не бязмежнае

У апошні час не відаць ніякіх сур'ёзных спроб з боку Вярхоўнага Савета і ўрада змяніць эканамічную сітуацыю ў рэспубліцы. Мы гэта вельмі выразна бачым на прыкладзе сваіх прадпрыемстваў. Усялякія заклікі «зацягнуць паясы» ўжо не ўспрымаюцца па той прычыне, што цярпець больш немагчыма.

Можна, канешне, лічыць людзей не дарослымі да высокага разумення складанасці задач, але трэба выразна ўсведамляць небяспеку блізкай катастрофы.

Ці бачаць гэту пагрозу нашы выбраннікі? Сістэму, канешне, змяніць няпроста. Але яе трэба мяняць, а не наракаць на «ўтапічныя ідэі бальшавікоў», што пусцілі карані ва ўсе сферы нашага жыцця і свядомасці. У нас проста няма больш дзесяцігоддзяў для эксперыментаў. Свядомасць і псіхалогію людзей трэба выхоўваць ва ўмовах жорсткіх эканамічных і прававых законаў. Але ці могуць сабе (а хутчэй, над сабой) дазволіць такое людзі былой партнаменклатуры, большасць з якіх асела ў Саўміне і Вярхоўным Савеце РБ? Пытанне, як кажуць, рытарычнае. Як можна абмежаваць сябе ў панстве, калі яно стала звычкай, а звычка, як вядома, — другая натура. Ці не з іх падачы распачалася ў рэспубліцы праславутая «прыхватызацыя»? Вопыту захапіць смачны кавалак ва ўласнага народа ім не пазычаць. Дзякуй Богу (і галоснасці), усім стала вядома, як яны вялі свой народ да «светлай будучыні». А што сказаць пра буйнамаштабнае будаўніцтва асабнякоў для «моцных гэтага свету», разгорнутае ў рэспубліцы? Чый талент праявіўся тут і чые неардынарныя здольнасці, вартыя лепшага прымянення? А «вялікія» ж, напэўна, здагадваюцца, што з іх бяруць прыклад, іх капіруюць з няменшай стараннасцю ўсялякія «ўдзельныя князькі» рангам ніжэйшыя. Прычым усё гэта робіцца на вачах у змучанага чэргамі і дарагоўляй народа, даведзенага да адчаю і страціўшага ўсялякую веру ў справядлівасць. Ці такой улады мы хацелі, ідучы на выбарчыя ўчасткі ў сакавіку 90-га?

Упэўнены, што знойдуцца сотні яшчэ больш важкіх доказаў на карысць правядзення рэферэндуму.

Вядома ж, загнаны рэферэндумам у кут, цяперашні Вярхоўны Савет не прыме дэмакратычнага закона аб выбарах. У адваротным выпадку дэпутаты ўжо даўно прынялі б рашэнне ці падтрымалі прапанову аб самароспуску. Дык вось, улічваючы ўсю небяспеку абстаноўкі і прадбачачы падобны вынік, магчыма, ёсць сэнс звярнуцца па дапамогу да сусветнага супольніцтва. Няхай прышлюць сваіх назіральнікаў і дапамогуць Станіславу Станіслававічу дастойна выйсці з гэтага становішча. Дарэчы, з імем Шушкевіча многія з нас звязваюць найбольш цывілізаваны шлях Рэспублікі Беларусь у будучыню. Вельмі не хацелася б у напале страсцей страціць гэтага таленавітага чалавека і палітыка.

В. ЖАХАВЕЦ.

г. п. Радашковічы.

Падайце ў адстаўку, не чакаючы рэферэндуму

Нас, прадстаўнікоў розных арганізацый г. Гомеля, вымушае звярнуцца да Вярхоўнага Савета тое становішча, у якое трапілі наша рэспубліка і беларускі народ. У палітычным жыцці крызіс, культура ў крызісе, эканоміка развалілася, міліцыя няздольная справіцца са злачыннасцю, адукацыя дыхае на ладан і г. д. Якую сферу нашага жыцця ні ўзяць — усюды тупік. Уся адказнасць за гэтае становішча кладзецца на вас, народныя дэпутаты Беларусі.

З кожным днём сітуацыя робіцца ўсё больш крытычнай і выбухованебяспечнай. Ідзе падрыхтоўка да рэферэндуму аб роспуску Вярхоўнага Савета. У цывілізаваным свеце кіраўніцтва-банкрут само падае ў адстаўку. Будзьце ж цывілізаванымі — падайце самі ў адстаўку, не даводзьце справу да рэферэндуму. Грошы, якія могуць пайсці на рэферэндум, пералічыце лепш на ліквідацыю вынікаў чарнобыльскай катастрофы.

М. ЗАСІНЕЦ, У. КАНАВАЛАЎ,
Л. ШЫНГІРЭЙ і інш. (усяго 7 подпісаў).

г. Гомель.

РОЗГАЛАС

АДКРЫЕЦЦА НОВЫ КПП

ВЯЛІКАЯ БЕРАСТАВІЦА. Нарэшце завершаны будаўнічыя работы на новым кантрольна-прапускным пункце на мяжы з Рэспублікай Польшча. Гэты пераход разлічаны ў асноўным для грузавога аўтатранспарту. Новы КПП адкрыецца пасля абмеркавання гэтага пытання прадстаўнікамі Польшчы і Беларусі.

РАБОТУ ПРЫХОДЗІЦЦА ШУКАЦЬ САМІМ

ІНФАРМАЦЫЯ ДЛЯ РОЗДУМУ: УЛАДКАВАННЕ ВЫПУСКНІКОЎ

Нямала праблем у студэнтаў тэхнічных вышэйшых навучальных устаноў. Сёлета дзесяць ВНУ такога профілю выпусцілі са сваіх сцен 7.455 маладых спецыялістаў, з якіх амаль 2 тысячы атрымалі даведкі аб самастойным працаўладкаванні.

ДА «БІТЛЗ» РАНА ДАБАЎЛЯЦЬ ПРЫСТАЎКУ «ЭКС»

ЛОНДАН. Магчыма, самы вядомы поп-выканаўца ўсіх часоў экс-«Бітлз» Пол Макартні на здымку ў час канцэрта, у Лондане, дзе ён меў грандыёзны поспех.

Адзін, але вельмі вялікі

Паводле даных рэспубліканскай службы пажаратушэння, у Беларусі застаўся толькі адзін лясны пажар. Паблізу вёскі Калывань Гомельскай вобласці знаходзіцца зона ляснога пажару плошчай у 254 гектары.

БелаПАН.

«География» не прайшла

МІНСК. Не атрымаў зялёнага святла рускамоўны тыраж падручніка «География Беларуси», унесены ў тэматычны план выдавецтва «Народная асвета» на наступны год. Тым не менш трагедыяй гэта не стала, бо яго беларускамоўны аналаг на зэканомленых магутнасцях выйдзе ў свет тыражом утрая большым за запланаваны — 180 тысяч экземпляраў.

Тайнікі на заводзе

Толькі за 2 мінулыя тыдні на Мінскім трактарным заводзе работнікамі аховы прадпрыемства папярэджаны крадзеж матэрыяльных каштоўнасцей амаль на 200 тысяч рублёў.

Цягнуць, што пад руку трапляе. Так экскаватаршчык Т. прыхапіў 40 кілаграмаў медзі, а электраманцёр Ч. — 6 кілаграмаў латуні, мантажніку М. тэрмінова спатрэбілася 2 кілаграмы шплінтоў, вядома, бясплатна, з чым не маглі пагадзіцца ахоўнікі і склалі належны акт.

А ў асноўным усё ж крадуць прадстаўнікі пабочных арганізацый, якія прыбываюць сюды за атрыманнем прадукцыі. «Рэкорд» паставіў дырэктар Львоўскай вытворча-камерцыйнай фірмы «Арталес». Ён зрабіў спробу вывезці з завода новенькі трактар МТЗ-82. Не ўдалося, затрыманы на месцы злачынства. Аховай завода выяўлены таксама 25 тайнікоў, у якіх былі схаваны падрыхтаваныя да выкрадання запчасткі і матэрыялы на 90 тысяч рублёў.

Алег ПРАЦЬКО.

Прагуляў урок— плаці

БРЭСТ. «Камерцыйна-выхаваўчае» рашэнне прыняў савет сярэдняй школы № 14 абласнога цэнтра. Усіх вінаватых «вырашана» біць рублём: 5 рублёў — штраф за спазненне на ўрок без уважлівай прычыны, 15 рублёў — за прагул аднаго ўрока. Напэўна, цяпер дысцыпліна ў гэтай школе значна павысіцца.

«З ВЕТРЫКАМ».., АЛЕ І З ПУСТОЙ КІШЭНЯЙ

МІНСК. Рэзка падскочылі ў сталіцы Беларусі цэны на паслугі таксі. Адзін кіламетр праезду з «ветрыкам» стаў каштаваць 20 рублёў. Такім чынам, тую лічбу, якую паказвае лічыльнік, цяпер трэба памнажаць на 100. Выезд таксі па заказу стаў каштаваць 120 рублёў. Улічваючы той факт, што кошт праезду на таксі знаходзіцца ў прамой залежнасці ад кошту бензіну, апошняя такая такса таксама доўга не пратрымаецца і непазбежна зноў узрасце.

Бібліятэкі змагаюцца з даўжнікамі

ВІЦЕБСК. Бібліятэкі горада вырашылі змагацца з даўжнікамі, якія чытаюць кнігі па некалькі месяцаў і больш, даволі своеасаблівым, але звыклым у часы рынанчай эканомікі спосабам. За кожны пратэрмінаваны дзень трэба плаціць пэўную суму, розную ў кожнай бібліятэцы. Пры гэтым высветлілася, што даўжнікамі з'яўляюцца ледзь ці не кожны другі чытач, таму асобныя бібліятэкі ўжо зарабілі па некалькі тысяч рублёў. Праўда, некаторыя чытачы сумняваюцца ў законнасці такіх збораў, і, каб папярэдзіць канфлікты, яны прыпынены, пакуль свой вердыкт па гэтаму пытанню не вынесе гарвыканкам.

ВЫЙШАЎ З КРАМЫ... АКЦЯБРОНКАМ

ГОМЕЛЬ. (У. Пернікаў). Побач з новай «разменнай манетай» — запалкамі, якія да гэтага часу амаль ва ўсіх магазінах горада служылі альтэрнатывай капейкам, тут з'явілася найноўшая. Так званая ідэалагічная. Гэта акцябрацкія зорачкі і камсамольскія значкі, якія «ўручаюцца» пакупнікам ў якасці рэшты ў некаторых гандлёвых кропках, дзе прадаюцца культтавары. І людзі не спрачаюцца з прадаўцамі: няхай будзе сабе ў доме гэтая атрыбутыка, магчыма, спатрэбіцца. Можа для ўспаміну аб акцябрацкіх і камсамольскіх часах, а можа для камерцыйных паездак у Польшчу ці Кітай.

РЭКЕТ ПА-ТАЛАЧЫНСКУ

З нядаўніх часоў у Талачыне з'явілася новая (хоць і даволі загадкавая) форма абслугоўвання насельніцтва. Пасажырскі аўтобус нумар 63—55 ВТМ, які курсіруе па горадзе, стаў раптам... маршрутным таксі. Вось так проста — стаў і ўсё тут! А таксі, як вядома, каштуе дорага: калі раней у тым самым аўтобусе пасажыр плаціў за адну паездку нейкі там пятачок, дык колькі тыдняў назад такса падскочыла... да трох рублёў. Аднак і гэта не стала мяжой для «фантазіі»: з мінулага тыдня за пераадоленне нават аднаго прыпынку тут пачалі «лупіць» чырвонец (!).

Але самае «загадкавае», проста «таямнічае» ва ўсім гэтым іншае: вадзіцель аўтобуса, а часцей — нейкая «прыемная ва ўсіх адносінах» дама-памочніца-«добраахвотніца» выдае пасажыру за тыя дзесяць рублёў талонаў на... дзесяць капеек. Куды ідуць тыя 9 рублёў 90 капеек розніцы — рэбус-задача для адпаведных органаў...

ЗДАРЭННЕ

З ГРАНАТАЙ НА ДАРОГУ

Быў суботні вераснёўскі вечар. Жыхар горада Віцебска Ігар Махавікоў на сваім «жыгулёнку» ВАЗ-2101 Д66-78 ВТ ехаў па Маскоўскім праспекце. Настрой быў добры. А вось і пасажыр галасуе. У раёне 11-й СШ стаяў малады хлопец у «камуфляжы». Ігар спыніўся. Хлопец сеў на задняе сядзенне, у руках у яго была сумка, ад яго патыхала спіртным. Ён папрасіў падвезці да вёскі Друкава — за 20 кіламетраў ад Віцебска.

За горадам у раёне станцыі АўтаВАЗа прагаласавала дзяўчына. Яна села на задняе сядзенне.

Праехалі Воранаўскае возера, і тут Ігар пачуў ззаду шорах. Ён павярнуўся і ўбачыў, што хлопец пералазіць на пярэдняе сядзенне. Пры гэтым сказаў: «Спыняй машыну, прыехалі».

Вадзіцель убачыў у яго руцэ гранату... Незнаёмы дадаў: «Пакінь ключы, а сам выходзь».

Была 21 гадзіна 15 хвілін.

Дзяўчына спрабавала спыняць машыны, але дарэмна. Раптам яна кінулася насустрач «Жыгулям», што ехалі ў напрамку да Віцебска. У машыне былі трое мужчын і дзіця. Мужчыны выйшлі з машыны і накіраваліся да машыны Ігара. Калі падышлі бліжэй, убачылі гранату ў руках хлопца. Той выцягнуў чаку, і ўсе пачалі разбягацца. У гэты час спыніліся яшчэ адны «Жыгулі», і вадзіцель гэтай машыны пайшоў да натоўпу. І тут выбухнула. Некаторых аглушыла, асляпіла. А хлопец сеў у машыну Ігара і памкнуўся ехаць. Але прысутныя паспелі яго выцягнуць з машыны і звязалі.

Праз гадзіну яго даставілі ў Віцебскі РАУС. І толькі тут высветлілі асобу «героя». Ім аказаўся жыхар г. Віцебска, прадавец аддзела гаставары Цэнтральнага ўнівермага Яўген Байшуакаў. Вясной вярнуўся з арміі. Як ён сцвярджаў, гэта быццам бы імітацыйная граната РГД-5.

У адносінах да Я. Байшуакава вынесена пастанова аб узбуджэнні крымінальнай справы. «Герой» арыштаваны, вядзецца следства.

Валерый РАБУШКА, супрацоўнік Віцебскага РАУС.

Не стала «лягушка» кувалдай

У Шклоўскім раёне Магілёўскай вобласці нядаўна меў месца даволі своеасаблівы выпадак рацыяналізатарства. Але аб усім па парадку.

Майстар вытворчага навучання мясцовага ПТВ разам з навучэнцам рабілі металічную агароджу. Спатрэбілася кувалда, але яе пад рукамі не аказалася. Затое падвярнуўся пачарнелы металічны прадмет цыліндрычнай формы, які па вазе мог яе замяніць. І тут жа ў настаўніка спрацавала рацыяналізатарская ідэя: прыварыць ручку — і гатова табе кувалда. Вучань і настаўнік узяліся ажыццяўляць задуму. Пакуль не адбыўся аглушальны выбух. Як устанавілі прыбыўшыя да месца здарэння сапёры, няўдалыя рацыяналізатары імкнуліся пусціць у справу нямецкую выскокваючую міну. На мове спецыялістаў яе яшчэ называюць мінай-«лягушкай». Якая з лягушак атрымліваецца кувалда — няхай задумаюцца іншыя, а ў тым выпадку настаўніку парахавым зарадам апякло руку і адкінула на некалькі метраў выбуховай хваляй. Вучань моцна перапалохаўся.

Уладзімір ЦАСЮК.

Выпуск «Розгаласа» падрыхтавалі: У. Здановіч, І. Карней, А. Коктыш, А. Сланеўскі, С. Сулкоўскі, І. Шчучэнка.

ФУТБОЛ

«ДЫНАМА» ІДЗЕ ПРАМА

Днямі закончыўся 15 тур другога чэмпіяната рэспублікі па футболу. Першае месца ўпэўнена займаюць мінскія дынамаўцы. У суботу яны атрымалі сваю чарговую, дванаццатую перамогу, перайграўшы ў гасцях з «сухім» лікам 3:0 «Гомсельмаш».

Крыху адстала ад лідэра сталічная «Беларусь» —на другім месцы. Чарговы свой матч яна праводзіла дома з «Металургам». Вынік — 2:1 на карысць гаспадароў.

Чарговую перамогу атрымаў «Будаўнік». У родных сценах ён змог забіць два мячы гасцям —лідскаму «Абутніку», у якога турнірнае становішча (разам з БелАЗам) вельмі не зайдроснае —передапошняе і апошняе месцы.

І яшчэ адна перамога была зафіксавана ў Віцебску, дзе мясцовы «Лакаматыў» уступіў салігорскаму «Шахцёру» — 0:1. У астатніх гульнях каманды разышліся з мірам. Вось іх вынікі:

«Тарпеда» (Мн)—«Ведрыч»—1:1
«Днепр»—«Тарпеда» (Мг)—1:1
«Дынама» (Бр)—«КІМ»—1:1
«Трактар»—«Хімік»—0:0.

Адзінай камандай, якая не зведала горычы паражэнняў, з'яўляецца мінскае «Дынама», яно, дарэчы, забіла найбольш мячоў—38.

Лепшым бамбардзірам чэмпіяната стаў ігрок «Шахцёра» Каваленя. На яго рахунку 8 мячоў.

Выніковая табліца 2-га чэмпіяната рэспублікі пасля 15 тураў.

	Г	В	Н	П	А	М
«Дынама» (Мн)	14	12	2	0	38-7	26
«Беларусь»	14	9	2	3	23-10	20
«Днепр»	14	7	4	3	20-13	18
«Дынама» (Бр)	14	7	4	3	18-9	18
«КІМ»	13	6	5	2	15-7	17
«Хімік»	14	6	5	3	13-15	17
«Тарпеда» (Мн)	14	5	7	2	18-9	17
«Трактар»	15	5	6	4	12-6	16
«Шахцёр»	14	6	3	5	12-15	15
«Тарпеда» (Мн)	14	7	3	4	14-15	13
«Металург»	15	4	3	8	17-24	11
«Будаўнік»	13	4	2	7	8-13	10
«Гомсельмаш»	13	3	4	6	8-15	10
«Ведрыч»	13	3	4	6	11-18	10
«Лакаматыў»	14	2	5	7	15-22	9
«Абутнік»	14	1	3	10	17-24	5
«БелАЗ»	14	1	2	11	8-35	4

Наступны, 16-ы тур, адбудзецца ў суботу, 24 кастрычніка.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

«Прайшлі часы, калі праблемы вырашаліся ўдарам кулака па стале»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

раззбраення, павінны быць знішчаны. Дарэчы, знішчэнне аднаго самалёта цяпер абыходзіцца нашаму падаткаплацельшчыку ў 600—700 тысяч рублёў. «Калі гэта справа выгадная, мы можам вам даць толькі крэдыт, — адказаў С. Шушкевіч. — Але паўстае пытанне, чаму мы павінны займацца дэмантажом расійскіх самалётаў?» У Старшыні ўзніклі пасля размовы з цывільнымі рабочымі завода і наступныя пытанні: ці можа ўпэўнена адчуваць сябе кіраўніцтва завода, калі яно звальняе маладых цывільных рабочых і пры гэтым пакідае працаваць на сваіх месцах ваенных пенсіянераў? Чаму ваенныя атрымліваюць зарплату незалежна ад канчатковых вынікаў сваёй працы, а цывільныя — ад выпрацоўкі? І ці не ўзнікнуць праблемы з-за продажу іранскіх самалётаў, якія знаходзіліся на рамонце ў Баранавічах і па вядомых прычынах цяпер не могуць адправіцца на сваю радзіму? Падводзячы рысу, Станіслаў Шушкевіч сказаў, што прафесіяналы-эксперты зробяць усе неабходныя разлікі наконт авіярамонтнага прадпрыемства, і калі яны пакажуць, што заводу не трэба пераходзіць на выпуск камбамолак, ён будзе ўключаны ў праграму канверсіі, але стане пры гэтым грамадзянскім прадпрыемствам, якое будзе выконваць у ліку іншых і заказы для Міністэрства абароны.

Павага да вайскоўцаў

павінна стаць паўсюднай і звычайнай, — заўважыў Станіслаў Станіслававіч падчас сваёй сустрэчы з прадстаўнікамі воінскіх часцей Баранавіцкага гарнізона. Старшыня ВС адзначыў, што павага да арміі ў многім залежыць ад саміх вайскоўцаў, якія цяпер апынуліся сапраўды ў вельмі цяжкім становішчы.

Але тым не менш надакучыўшае старшынёўскаму вуху «дай» гучала на гэтай сустрэчы асабліва часта. А начальнік Баранавіцкага гарнізона Валерый Чвей нават заявіў, што ваенныя даведзены да адчаю і могуць пайсці на крайнія меры.

«Гэта дзіўна чуць ад людзей, якія самі павінны ахоўваць наш спакой і парадак. — Рэакцыя Старшыні была адэкватнай. — Чаму ў нас дагэтуль моцна сядзіць гэта, здаецца, невынішчальнае: калі ў мяне здохла карова, то няхай яна здохне і ў суседа. Мяне, напрыклад, абсалютна не абражае, што рабочы-тэрміст Барысаўскага завода атрымлівае ў месяц больш, чым я». Пасля такіх слоў Станіслаў Станіслававіч прапанаваў ваенным папрацаваць на гэтым заводзе. Ваенныя ў адказ нязгодна загулі: наш афіцэр атрымлівае ў сярэднім 4.800, расійскі — значна больш. С. Шушкевіч адказаў, што і індэкс спажывецкіх цэн у Расіі значна вышэйшы. А ўвогуле ўсе пытанні наконт жылля і зарплаты С. Шушкевіч парыраваў палажэннем, што дабрабыт ваенных залежыць у першую чаргу ад дабрабыту працоўных калектываў рэспублікі і адпаведных падаткаў. Дзяржава можа размяркоўваць тое, што яна мае. Ваенным жа трэба выкарыстоўваць тыя ж шляхі выжывання, якія выбірае ўся працоўная рэспубліка: права на валоданне зямлёй і яе карыстанне, уласнае будаўніцтва і атрыманне банкаўскіх пазык. Што ж датычыць «ачарнення» арміі сродкамі масавай інфармацыі і прапаганды, то С. Шушкевіч зазначыў, што ніводная афіцыяльная структура зняважлівыя выказванні ў адрас ваенных не дапускала. Дзяржава, са свайго боку, не можа сабе дазволіць выдзяляць на патрэбы абароны больш 10 працэнтаў свайго бюджэту. Колькасць салдат і афіцэраў Беларускага войска будзе скарачацца да агульнаеўрапейскіх стандартаў — 1 ваенны на 200 цывільных, — і з гэтым трэба змірыцца. І разам з тым, Старшыня ВС РБ падкрэсліў, што Беларусь найбольш разважліва падыходзіць да армейскіх праблем і прадастаўляе кожнаму афіцэру права і час для выбару, дзе, каму і як служыць. У ваенных пытанняў было шмат. Прывядзём некаторыя з іх:

— Чаму ў Баранавічах фарміруецца новая воінская часць проціпаветранай абароны?

— Гэта справа Міністэрства абароны. Ад сябе магу дадаць, што ў нас цяпер граніца не толькі з Польшчай, а і з усімі рэспублікамі былога Саюза, і наша ваенная дактрына прапануе раўнамернае размеркаванне ўзброеных сіл і ваеннай тэхнікі на ўсёй тэрыторыі рэспублікі.

— Чаму расійскія войскі з Заходняй групы выводзяцца на тэрыторыю Беларусі?

— Усе воінскія злучэнні размяркоўваюцца па тэрыторыі рэспублікі толькі з дазволу Вярхоўнага Савета. Справа ў тым, што мы не хочам ісці на ўскладненне міжнародных адносін, у тым ліку з Германіяй, за чые сродкі будуецца жыллё і ў Баранавічах. Да таго ж, гэта не «чыста» расійскія войскі, а войскі былога СССР, да якіх мелі дачыненне ўсе яго рэспублікі.

— Калі будуць уведзены ўласныя грошы?

— У гэтай справе нельга зняславіцца. Калі мы адчуем, што гэта выгадна, мы пойдзем на гэты крок. Міжнародны валютны фонд раней быў супраць увядзення ў нас уласных грошай, цяпер ён, наадварот, нас прыспешвае і абяцае прадаставіць нават пэўны стабілізацыйны фонд. Мы не будзем уводзіць беларускія грошы ні па чыёй указцы.

— Ці зможа застацца служыць на сваім месцы афіцэр, які не прыме беларускую прысягу?

— Я не разумею, як такія афіцэры будуць абараняць інтарэсы Беларусі.

Што ўразіла асабіста мяне на сустрэчы, дык гэта аддача рапарта баранавіцкімі ваеннымі на беларускай мове. Значыць, усё ж рух у армейскім асяроддзі ў бок Бацькаўшчыны ёсць.

Пасля сустрэчы з ваеннымі Баранавіцкага гарнізона С. Шушкевіч наведаў будаўнічую пляцоўку турэцкай фірмы «Тэксер», дзе будуецца жыллё для ваенных, якія перадыслацыруюцца з Германіі, а таксама гарадскую бальніцу і дзіцячую паліклініку. Асабліва цёпла гаварыў спікер беларускага парламента пра сустрэчы з калектывамі апошніх. Ён сказаў, што гэта была адзіная аўдыторыя, дзе на першым месцы быў дзяржаўны інтарэс, а потым свае праблемы, а не наадварот.

Аляксандр КОКТЫШ.

ПСЕЎДАНІМ ДЛЯ... КАЎБАСЫ

Аднойчы ў жніўні (бліжэй да канца) дырэктар дробнааптовай базы Маскоўскага раёна Мінска атрымлівае ад загадчыцы дзіцячага садка № 191 дакладную наступнага зместу: «Даводжу да вашага ведама, што на працягу ўсяго лета ў дзіцячы сад паступае каўбаса, якая не адпавядае гатунку, указанаму ў накладных». І далей пра тое, што ад такой каўбасы неаднаразова даводзілася адмаўляцца, бо карміць відавочнай дрэнню дзяцей нельга.

Што тут скажаш? Наша няпростая эканамічная сітуацыя, хоць і называецца горда «рынкам», але зусім не спрыяе павышэнню якасці выпускаемых тавараў, і каўбаса тут, на жаль, далёка не выключэнне. З прычыны цяжкага эканамічнага становішча Мінсельгасхарч РБ нават цэнтралізавана пагаршае якасць каўбас шляхам часовых (ведаем гэтую часовасць!) тэхналагічных інструкцый, якія прадугледжваюць замену заморскіх прыпраў накшталт мускатнага арэха і кардамону айчынным кменам і зелянінай кропу. Але каб толькі гэта. У беларускіх вёсках у каўбасы спрадвеку толькі свае прыправы кладуць, а смачна так, што язык можна праглынуць. Горш тое, што і мяса ў камерах пасолу звычайна да належнага стану не даводзіцца, і цукар у фарш цяпер амаль не трапляе. Сапраўды, ну хто гэта будзе цукар у каўбасу пхаць, калі ён ужо 100 рублёў за кілаграм каштуе?

Ёсць яшчэ шмат спосабаў змяніць знаёмую быццам бы каўбасу да непазнавальнасці. Хітрыя. Але ёсць «майстры», якія авалодалі імі найлепшым чынам, і парушэнні тэхналогіі на гэты раз тут ні пры чым.

Адзін з такіх «умельцаў» — экспедытар Мінскага мясакамбіната Міхаіл Міхайлавіч Нікітко, малады (трыццацігадовы), але ўжо досыць кемлівы чалавек.

27 жніўня, згодна з накладной № 023074, ён атрымлівае на мясакамбінаце каўбасу «Дыетычную» (1 гатунак), «Чайную» (2 гатунак), «Прыму» (вышэйшы гатунак), сасіскі гавяджыя (1 гатунак) і паўвэнджаную «Адэскую». І вязе, у адпаведнасці з разнарадкай, на дробнааптовую базу Маскоўскага раёна, якая абслугоўвае ў асноўным школы і дзіцячыя садкі. На базе ён выгружае «Адэскую», гавяджыя сасіскі і каўбасу «Рускую». Адкуль, узнікае пытанне, узялася «Руская», калі на мясакамбінаце Нікітко яе не атрымліваў? Усё вельмі проста — за «Рускую» пайшлі 324 кг «Чайнай». Розніца ў цане ад такой аперацыі склала каля 13 тысяч рублёў. Тут ёсць толькі адна тонкасць: на цэлафанавай абалонцы каўбасы нічога не павінна быць напісана, альбо яна павінна быць у натуральнай абалонцы. Тады ўсё атрымліваецца як мае быць, і толькі ў дзіцячых садках не разумеюць, чаму быццам бы прыстойная каўбаса сёння такая сіняя.

З базы наш герой накіроўваецца ў магазін № 31 Маскоўскага райхарчгандлю, больш вядомы як універсам «Брэст». Там 278 кг той жа «Чайнай» другога гатунку ператвараюцца ў каўбасу «Маскоўскую» першага гатунку, а сасіскі гавяджыя па 40 рублёў за кг ідуць як курыныя — па 80 рублёў. З кіраўніцтвам магазіна на гэты конт маецца дакладная дамоўленасць. Наогул, як правіла, у магазінах так званы «лявак» збываецца праз правераных прыяцеляў—надта вялікая рызыка. Тут жа, у магазіне, Нікітко выпісвае дзве накладныя: першую (пад № 020896) — на 73.055 рублёў, другую (№ 020897)—на 56.350 рублёў. Тавар здаецца па першай, а калі ён увесь будзе рэалізаваны, і ніякіх слядоў ад яго не застанецца, накладная паляціць у карзінку для смецця, а ў справаздачныя дакументы будзе падкладзена другая. З касы магазіна адразу забіраюцца 11 тысяч рублёў для кемлівага экспедытара, астатняя частка «навару» застаецца для патрэб яго надзейных партнёраў. Зусім нядрэнна, калі ўлічыць, што каўбасы развозяцца кожны дзень. Частка Нікітко большая, таму што ён больш рызыкуе. Дырэктар жа магазіна ў любы момант можа прыкрыцца накладной, маўляў, глядзіце — што прывезлі, тым і гандлюем, а чаму сасіскі на курыныя не падобныя, спытайце на мясакамбінаце.

Закончыў свае справы экспедытар Нікітко ў 14.00. Тут яго і ўзялі супрацоўнікі аддзялення па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі Фрунзенскага РАУС. Момант быў выбраны надзвычай удалы. Міхаіл Міхайлавіч цягнуў дадому восем кілаграмаў «Адэскай», батон варанай каўбасы (вядома ж, не «Чайнай»), грошы, фальшывыя накладныя і падлікі, дзе ён падрабязна распісваў, колькі і на якой каўбасе павінен атрымаць «навару». Не паспеў знішчыць небяспечныя паперкі.

Дарэчы, тая дакладная загадчыцы дзіцячага садка, з якой пачаўся наш расказ, таксама была знойдзена ў паперах Нікітко. Яму яе ўручылі на базе — каб перадаў на мясакамбінат. Да адрасата яна, вядома, так і не дайшла, чаму — я думаю, можна не тлумачыць.

Аляксандр БЯРСУДСКІ.

ШАХМАТЫ

Пад рэдакцыяй майстра спорту У. СЫЧОВА.

ТРЭЦІ КВАРТАЛЬНЫ КОНКУРС РАШЭННЯЎ

Заданне № 3

М. Бельчыкаў (Барысаў), **С. Цырулік** (Дзятлаўскі раён).

Белыя: Крb7, Фа1, Cd1, Ch6, Kb4, пп. b3, d5, e6, h5 (9).
Чорныя: Кре4, Ка3, п. е7 (3).
Мат за 2 хады.

Заданне № 4

М. Бельчыкаў (Барысаў)

Белыя: Крf6, Фс8, Ла3, Ле5, Cf1, Кс7, пп: а6, b2 (8).
Чорныя: Крс4, Лс2, Ле2, пп: b5, f7, h5 (6).
Мат за 2 хады.

РАШЭННЕ ЭЦЮДАЎ

№ 7. Я. Дзвізаў. 1. Ла1+ Са3! 2. Л:а3+ Кр:а3 3. Ла1+ Крb2 4. Л:а8 Kd7! 5. Кр:d7 Kf6+ 6. K:f6 f2 7. Лb8+ Кра2 8. Лb1 Кр:b1 9. Ке4 f1Ф 10. Kd2+ Кр~ 11. K:f1 і выйгрыш. 9... f1K 10. g4 Kh2 11. g5 Kf3 12. Kd2+ K:d2 13. g6 Ке4 14. Кре6 і выйгрыш.

№ 8. І. Бондар. 1. Лb8+ Крс7 2. Лс8+ Кр:с8 3. Cd6 Kb3 4. Л:b3 Cb4 5. Л:b4 Лb5 6. Л:b5 а1Ф+ 7. Крg8 Фа2+ 8. Кр:h7! Фf7+ 9. Крh6 і белыя выйграюць.

3... Ле8+ 4. Кр:h7 Ле7+ 5. Крg8 Ле8+ 6. Крf7 і выйгрыш.

МАТЧ-РЭВАНШ XX СТАГОДДЗЯ

У былой Югаславіі заканчваецца матч паміж двума чэмпіёнамі свету мінулых гадоў — Робертам Фішарам (ЗША) і выхаванцам Ленінградскага дома піянераў Барысам Спаскім. Амерыканец наперадзе — 7:4 (згуляна 20 партый). Як вядома, матч ідзе да дзесяці перамог.

Мы прыводзім адну са стартавых партый, у якой Барыс Спаскі адолеў свайго саперніка.

Спаскі — белыя, Фішар — чорныя.

1. d4 d5 2. c4 dc 3. Kf3 Kf6 4. e3 e6 5. C:c4 c5 6. 0-0 a6 7. dc Ф:d1 8. Л:d1 C:c5 9. b3 Kbd7 10. Cb2 b6 11. Kc3 Cb7 12. Лас1 Се7 13. Kd4 Лс8 14. f3 b5 15. Се2 Сс5 16. Крf Кре7 17. e4 g5 18. Kb1 g4 19. Са3 b4 20. Л:с5 K:с5 21. C:b4 Лhd8 22. Ка3 gf 23. gf Kfd7 24. Кс4 Са8 25. Крf2 Лg8 26. h4 Лс7 27. Кс2 Лb8 28. Са3 h5 29. Лg1 Крf6 30. Кре3 а5 31. Лg5 а4 32. b4 Kb7 33. b5 Kbc5 34. Kd4 e5 35. K:e5 K:e5 36. Лf5 Крg7 37. Л:е5 K:e4 38. Cd3 Лс3 39. Cb4 Л:d3 40. Кр:d3 Kf6 41. Cd6 Лс8 42. Лg5 Крh7 43. Се5 Ке8 44. Л:h5 Крg6 45. Лg5 Крh7 46. Cf4 f6 47. Лf5 Крg6 48. b6 Лd8 49. Ла5 C:f3 50. h5 і чорныя здаліся.

«ЗЯЛЁНЫ» ЎРАДЖАЙ

Небывалы «ўраджай» фальшывых доляраў быў сабраны адразу ў трох гарадах: Мінску, Брэсце і Гомелі. Амаль паўтысячы доляраў сабрана 50- і 100-доларавымі купюрамі. Актыўнасць фальшываманетчыкаў можна растлумачыць толькі чарговым павышэннем курса «зялёнага» ў адносінах да рубля.

РІД.

ХОЧАЦЕ — ВЕРЦЕ, ХОЧАЦЕ —ПРАВЕРЦЕ

ПРАРОК З КЕНТУКІ

Гэты чалавек прадказаў другую сусветную вайну, забойства Кенэдзі, адкрыццё лазера, змяненне клімату Зямлі і вылечыў, між іншым, 9 тысяч чалавек.

Эдгар Кейс нарадзіўся ў 1877 годзе на адной з ферм Кентукі. Калі хлопчыку было 9 гадоў, ён адчуў у сабе «боскі дар»: варта яму было заснуць над падручнікам, як, прачнуўшыся, ён ведаў усё, што задалі.

Аднойчы ў час гульні ў бейсбол Эдгар атрымаў моцны ўдар мячом па галаве. Хлопчык заснуў. Яго паклалі на ложак. Не расплюшчваючы вачэй, ён папрасіў маці паставіць яму на патыліцу кампрэс з сумесі соку цыбулі з кукурузнай мукой. Маці выканала просьбу сына, і на наступны дзень той прачнуўся абсалютна здаровы.

Аднойчы, калі Эдгару было 24 гады, ён прыняў таблетку ад галаўнога болю... і цалкам страціў дар мовы. Цэлы год урачы лячылі яго ўсялякімі метадамі, але беспаспяхова. З безнадзейным дыягназам Кейса накіравалі дадому. Тады ён вырашыў лячыцца сам.

Уздзейнічаючы на ўласны арганізм прыёмамі гіпнозу, ён устанавіў, што яго галасавыя звязкі паралізаваны з-за моцнага нервовага перанапружання. Кладучыся спаць, Эдгар «даручыў» свайму арганізму супакоіцца і ўзмацніць кровазварот у вобласці горла. Калі экстрасенс прачнуўся, яго мова цалкам аднавілася.

Весткі пра неверагодныя здольнасці Э. Кейса распаўсюдзіліся, быццам пажар. З усіх краёў да яго дома збіраліся хворыя, просячы яго дапамагчы. Ён доўга адмаўляў людзям, але нарэшце вырашыў заняцца практыкай экстрасенса. Кейс мог паставіць дыягназ чалавеку, што знаходзіўся за тысячы міль ад яго, ведаючы толькі імя і адрас. Знаходзячыся пад уплывам уласнага гіпнозу, ён назначаў курс лячэння.

Эдгарам Кейсам зацікавіліся вучоныя. У 1927 годзе некалькі багатых мецэнатаў пабудавалі ў Вірджынія-Біч для яго спецыяльную клініку. Ён таксама атрымаў у сваё распараджэнне стэнаграфістку, якая старанна апісвала ўсе выпадкі лячэння. За гады практыкі Кейс паставіў правільны дыягназ і вылечыў каля 9 тысяч чалавек.

Але Кейс быў не толькі медыумам-лекарам. Ён валодаў неверагоднай здольнасцю бачыць нябачнае. Гавораць, што ў карты ён не гуляў ніколі, паколькі «бачыў» усе карты на руках партнёраў.

Бачыў ён таксама аўру — нябачнае святло рознай афарбоўкі, што акружае галовы і плечы людзей і жывёл. Ён лічыў, што калі аўры не відаць, чалавек хутка памрэ. Нярэдка так і здаралася...

Аднойчы, сустрэўшы на вуліцы незнаёмую жанчыну, Кейс перасцярог яе ад паездкі ў аўтамабілі. У той жа вечар дама пастукалася ў дзверы дома Кейса. Яна адмовілася паехаць з сяброўкай на прагулку ў машыне, якая ў той жа дзень трапіла ў аварыю.

У 1929 годзе адзін удачлівы біржавік наведаў Кейса. Экстрасенс прадказаў фінансавы крызіс і прапанаваў прадаць акцыі. Бізнесмен не надаў увагі словам Кейса, але ўсяго праз некалькі месяцаў пачаўся вялікі крызіс, які працягваўся чатыры гады.

У ліку самых выдатных прадказанняў Кейса — незалежнасць Індыі, стварэнне дзяржавы Ізраіль, смерць прэзідэнта Кенэдзі, адкрыццё кумранскіх рукапісаў, землетрасенне ў Каліфорніі і многія іншыя падзеі.

Кейс мог праяўляць свой таямнічы дар як у бадзёрым стане, так і ў сне. Аднойчы яго сакратар Глэдзіс Дэйвіс стэнаграфавала словы Эдгара (той у гэты час спаў на канапе) і праз акно ўбачыла свайго маленькага пляменніка, які гуляў на беразе возера. Раптам Кейс спыніў сваю медытацыю і, не прачынаючыся, сказаў: «Схадзіце за дзіцем, ён можа ўпасці ў ваду».

Самай драматычнай падзеяй для самога Кейса стаў выпадак, калі яго старшы сын Нью-Лін пакалечыўся, гуляючы з магніевымі запалкамі. Моцная ўспышка агню пашкодзіла вочы дзіцяці. Урачы лічылі, што малышу патрэбна тэрміновая аперацыя. Але Кейс быў супраць, матывуючы гэта тым, што яго ўнутраны голас супраць. Ён угаварыў урача асістыраваць пры экстрасенсорным лячэнні. На працягу двух тыдняў урач, згодна з «указаннямі» голасу Кейса, прымяняў кампрэсы танінавай кіслаты. Калі павязка была знята, скура на твары была абсалютна гладкай, а вочы — зусім здаровымі.

Гэты выпадак — толькі адно са шматлікіх цудаў, здзейсненых Кейсам. У архіве клінікі ў Вірджынія-Біч захоўваецца дакументацыя на 14 тысяч прадказанняў экстрасенса. Многія з іх здзейсніліся, іншыя (напрыклад, змяненне клімату Зямлі да канца стагоддзя) паступова збываюцца.

Кейс быў жанаты на сваёй сакратарцы Гертрудзе, якая лічылася лепшай тлумачальніцай яго прадказанняў. У іх нарадзілася двое дзяцей, але ніводзін не атрымаў у спадчыну здольнасці бацькі.

1 студзеня 1945 года Кейс перанёс эмбалію лёгкіх. Як і раней, у падобных выпадках, ён правёў сеанс гіпнозу і назначыў сабе курс лячэння. Аднак урачы на гэты раз адхілілі яго рэкамендацыі. Тады Кейс аб'явіў, што 5 студзеня яго пахаваюць. Так і здарылася. З студзеня вялікі экстрасенс памёр, а праз два дні яго пахавалі...

Генадзь ФРАЛОЎ. (Штотыднёвік «Хозяин»).

БЕЛАРУСКІ ДРУК

«Нашы аўтары — інтэлектуальная эліта рэспублікі, нашы чытачы — усе, каму неабыякавы лёс Бацькаўшчыны»

Што хацелі б ведаць чытачы «Звязды» пра газету «ЛіМ»? Праблематычнае пытанне, бо пра саму гэту загадкавую абрэвіятуру чулі далёка не ўсе. Тлумачу: «ЛіМ» («Літаратура і мастацтва») — штотыднёвая газета творчай інтэлігенцыі, заснаваная Саюзам пісьменнікаў і Міністэрствам культуры Беларусі. Сёлета, напачатку года, яна адзначыла сваё 60-годдзе. У сувязі з падзеяй мы, лімаўцы, мелі нагоду азірнуцца на пройдзены выданнем шлях: сустрэліся з былымі рэдактарамі, перагарталі старыя падшыўкі. За гэтыя 60 год пра што толькі ні даводзілася паведамляць «ЛіМу»: пра партыйныя чысткі і будаўніцтва Вялікага акадэмічнага тэатра, пра гатоўнасць пісьменніцкага сходу прыняць удзел у пасяўной кампаніі і яго ж просьбу расстраляць трацкістаў, як «зграю шалёных сабак», пра выкрыццё культу асобы і пра тое, як цымбаліста ў час канцэрту моладзь закідала цукеркамі... На ўсіх гістарычных этапах, пра што пісаў у юбілейным нумары наш галоўны рэдактар М. Гіль, «краіну трэсла і калаціла, уздыблівала і апускала долу». Разам з ёю зведаў пад'ёмы і спады і наш «ЛіМ».

Другое дыханне ў тыднёвіка пачалося з пачаткам перабудовы і прыходам новага рэдактара — А. Вярцінскага. Менавіта пры ім было знята «табу» на самую балючую ў нас тэму — нацыянальную, і мноства шчымлівых чытацкіх лістоў папоўніла рэдакцыйную пошту. Толькі мы ведаем, як цяжка было змясціць — упершыню ў рэспубліцы — артыкул З. Пазняка і Я. Шмыгалёва пра Курапаты і якая брудная хваля сучаснай сталіншчыны абрынулася на аўтараў і рэдактараў. У штыкі былі прыняты «ўладу маючымі» і вострыя публіцыстычныя вершы народнага паэта Беларусі Пімена Панчанкі. Расказваюць, як на адным са сходаў выйшаў на трыбуну дырэктар мінскай школы і, трасучы нумарам «ЛіМа», пытаўся: «Кто такой этот Панчѐнко и кто ему позволил так писать?!»

Цэлая гісторыя (на сённяшні погляд — анекдатычная) звязана і з тым, як мы пазбаўляліся старога дэвіза наконт яднання пралетарыяў і замянялі яго вядомым, Купалавым — «людзьмі звацца».

Здаецца, і новы дэвіз сёння крыху састарэў. Бо людзьмі лепей не звацца, а быць, г. зн. усведамляць сваю адметнасць сярод іншых Богам створаных народаў, берагчы духоўны скарб — мову, навучыцца адстойваць пры ўсёй памяркоўнасці ды талерантнасці свае, а не нечыя інтарэсы, імкнуцца жыць сваім розумам. Пра гэта і пра многае іншае распавядаюць гутаркі з вядомымі навукоўцамі, грамадскімі дзеячамі, палітыкамі, пазначаныя рубрыкамі «Пуцявіны адраджэння» і «Беларускі шлях».

Што ж да нацыянальнага экстрэмізму, якім нас часам папракаюць, то папрокі гэтыя чуюцца ад людзей, уведзеных у зман ідэалагічнай догмаю аб «зліцці нацый», выхаваных у страху і недаверы перад самім паняццем — нацыянальнае.

«ЛіМ» не імкнецца дагадзіць уладам, партыям і грамадскім рухам, няўхільна праводзячы лінію на дэмакратызацыю нашага жыцця, на перамогу сапраўднай, а не папяровай незалежнасці.

Традыцыйна прадстаўлена ў выданні крытыка — літаратурная і тэатральная, а таксама аддзелы музыкі і выяўленчага мастацтва. Рэгулярна друкуюцца новыя вершы, апавяданні, эсэ, успаміны. З задавальненнем змяшчаем мы чытацкія лісты, справядліва лічачы, што толькі зваротная сувязь надае выданню паўнакроўнасць. Мусім заўважыць, што імёны актыўных лімаўскіх аўтараў мы сустракаем ужо і на старонках «Звязды», з чым нашу старэйшую каляжанку можна павіншаваць...

Нашы аўтары — інтэлектуальная эліта рэспублікі. Нашы чытачы — людзі мастацтва і навукі, настаўнікі, бібліятэкары, студэнты, апошнім часам — тэхнічная інтэлігенцыя і проста шчырыя беларусы — усе, каму неабыякавы лёс Бацькаўшчыны. Адным словам — чытайце і выпісвайце газету «ЛіМ»! (Кошт — 60 руб. на паўгода.)

Галіна КАРЖАНЕЎСКАЯ,
супрацоўніца газеты «Літаратура і мастацтва».

Фільмы тыдня

● «ІСУС» ● «ХРОСНЫ БАЦЬКА, Частка III» ● «СЕМ ДЗЁН ПАСЛЯ ЗАБОЙСТВА» ● «ХЛОПЧЫКІ З ТАНГІ»

САПРАЎДНЫМ АДКРЫЦЦЕМ для ўсіх без выключэння гледачоў стане амерыканская каляровая мастацкая кінакарціна «ІСУС» вытворчасці «Інспірэйшнл філмз, Інк». Гэты выдатны фільм, які сабраў паўмільярдную аўдыторыю амаль ва ўсіх краінах свету, да канца 1993 года будзе перакладзены больш чым на 270 моў. Ёсць і беларускі пераклад.

Карціна з'яўляецца экранізацыяй Евангелля ад Лукі. Менавіта яно прызнана даследчыкамі найбольш поўнай гісторыяй Ісуса Хрыста. Таму Евангелле ад Лукі са Свяшчэннага Пісання і стала асновай для дыялогаў і дзеяння стужкі. Гэтым тлумачыцца яе сусветнае прызнанне. «Іншыя фільмы пра Хрыста рабіліся людзьмі, якія лічылі неабходным пісаць сцэнарый», — заўважыў аднойчы прадзюсер карціны Джон Хейман.

У большай частцы сюжэту фільма «Ісус» забяспечана сапраўдная гістарычная дакладнасць — як у выбары месца здымак, так і ў паказе адзення, зброі, рыштунку і г. д. Пачатку здымак у Ізраілі папярэднічалі пяць гадоў карпатлівых навуковых даследаванняў. Кансультантамі фільма сталі навуковыя работнікі, археолагі, гісторыкі, а спецыялізаваныя майстэрні забяспечвалі здымачную групу ганчарным посудам, інструментамі і адзеннем І стагоддзя — прычым усё гэта было зроблена ўручную па сапраўдных рэцэптах, як і 2000 гадоў назад...

Пасля найцяжэйшых пошукаў на ролю Ісуса з пяці тысяч прэтэндэнтаў быў выбраны акцёр Каралеўскай Кампаніі імя Шэкспіра англічанін Брайн Дзікан. Яго пранікнёны паказ Хрыста ўслаўляецца свецкімі крытыкамі і тэолагамі ўсяго свету.

Гэты шэдэўр сусветнага кінематографа ўзнаўляе жыццё і служэнне Ісуса — чалавека, які змяніў ход гісторыі і які працягвае перайначваць свет сёння.

КІНЕМАТАГРАФІСТЫ ЗША перадаюць на суд гледачоў таксама каляровую мастацкую кінастужку «ХРОСНЫ БАЦЬКА. ЧАСТКА III». Фільм завяршае трылогію аб усемагутнай мафіёзнай імперыі сямейства Карлеоне. У аснову гэтай карціны вытворчасці кінакампаніі «Парамаунт пікчэрс» пакладзены раман Марыо П'юза «Смерць Майкла Карлеоне». Як і папярэднія дзве часткі, ужо знаёмыя гледачам, яе паставіў славуты рэжысёр Фрэнсіс Форд Копала па свайму сцэнарыю, напісанаму ў сааўтарстве з Марыо П'юза.

Пры здымках заключнай карціны трылогіі над творчай групай праклццем вісеў цяжар неймавернага поспеху дзвюх першых стужак. Аб адказнасці і патрабавальнасці стваральнікаў фільма гавораць такія факты: для трэцяй часткі «Хроснага бацькі» нязменным мастаком серыялаў Копалы Дзінам Тавулярысам было адбракавана 1.300 адценняў ружовага колеру, якія не ўкладваліся ў яго колернае вырашэнне! А мастак па касцюмах Мілена Кананера кожную са ста беласнежных сарочак для фільма ўласнаручна вымочвала ў ліптонскім чаі, каб дабіцца высакароднага адцення слановай косці... Усё гэта стала легендай, як стаў кінематаграфічнай легендай і сам фільм.

Несумненна, фантастычны поспех карціна набыла таксама дзякуючы цудоўнай ігры занятых у ёй акцёраў — Ал Пачына, Дайэн Кітан, Таліі Шайр, Эндзі Гарсія, Сафіі Копалы, Рычарда Брайта і іншых.

ГЕНЕРАЛ МІХАІЛ РАМАНАВІЧ і яго жонка былі людзьмі яшчэ моцнымі і бадзёрымі. Лёсы іх старэйшай і сярэдняй дачкі ўладкаваны: абедзве замужам. У старэйшай муж — спартсмен-літовец, у сярэдняй, Алены, — удачлівы навуковы работнік. І толькі малодшая дачка, Даша, была адзінокая, і пра яе схаванае ад усіх жыццё мала хто ведаў. А каб даведаўся генерал пра некаторыя Дашыны тайны, то гэта наўрад ці яго ўзрадавала б — дзяўчына ж даўно ўжывае наркотыкі і поўнасцю залежыць ад іх... А пра тое, як разгортваюцца падзеі далей, гледачы даведаюцца, паглядзеўшы каляровы мастацкі фільм «СЕМ ДЗЁН ПАСЛЯ ЗАБОЙСТВА», створаны сумесна кінематаграфістамі ЗША і Азербайджана. Сцэнарый гэтай напружанай дэтэктыўнай стужкі напісаў Рустам Ібрагімбекаў, рэжысёр — Расім Аджагаў, знаёмы аматарам кіно па фільмах «Допыт», «Перад зачыненымі дзвярыма», «Парк», «Другое жыццё», «Храм паветра».

У карціне сабраны цудоўны акцёрскі ансамбль — Юрый Якаўлеў, Таццяна Лютаева, Фархаддзін Манафаў, Данатас Баніёніс, Эліна Быстрыцкая, Віктар Праскурын.

У КІНАТЭАТРАХ І КЛУБАХ будзе паказвацца таксама новая каляровая ўзбекская мастацкая кінастужка «ХЛОПЧЫКІ З ТАНГІ» (кадр з фільма — на здымку).

...Жывуць у невялікім узбекскім кішлаку трое хлапчукоў Закір, Нартай і Дастон. Больш за ўсё на свеце яны хочуць пабачыць, як людзі жывуць у горадзе, гэтыя мары не даюць ім спакою.

Аднойчы Закір і Нартай збягаюць у горад, каб там пазнаёміцца з дзяўчатамі. Але іх чакае першы непрыемны сюрпрыз...

Барыс АЛЕЙНІК

Князь цемры

ДВА ГАДЫ Ў КРАМЛІ

(Працяг. Пачатак у №№ 204—208).

Я з горыччу назіраў, як адзін з дэпутатаў-землякоў, таленавіты вучоны, сумленны, няўступліва прынцыповы, са сваёй, ярка арыгінальнай пазіцыяй, трапіўшы ў міжрэгіяналку, раптам знік і стаў шэрым. Пры кожным галасаванні ён баязліва, з-пад рукі, азіраўся, пытаючыся вачамі аднаму яму вядомага «месіра»: якую кнопку націснуць? Іншы раз, па забыўлівасці, сам вызначаўся, але, спахапіўшыся, зноў звяраўся з ім вачамі — і нервова-паспешна мяняў кнопку.

А нерваваццa было ад чаго і чаму: трохкутнік меў выдатна адладжаную разведсістэму, вельмі разгалінаваную сетку стукачоў і шпіёнаў... Там складаліся і захоўваліся дасье на ўсіх больш або менш вядомых апанентаў па шматбальнай сістэме: хто, як і за што галасаваў, хто, як, за што, супраць чаго і каго са «сваіх» выступаў.

Узор такога пытальніка і іншыя інструкцыі наконт гэтага, у прыватнасці, і за подпісам Аркадзя Мурашова, Вы знойдзеце ў архівах былога Вярхоўнага Савета. Калі, канешне, той жа Мурашоў або Бараннікаў разам са Сцепанковым не зрабілі канфіскацыі.

Як пісаў ужо ў праўдзінскіх публікацыях, адным з галоўных пастаўшчыкоў кампрамату стала... пайменнае галасаванне.

Уяўляеце, як можна высакародную справуператварыць у подленькае падглядванне і сексоцтва, калі яна трапляе ў брудныя рукі?! Наіўна мяркуючы, што дзейнічаюць згодна са сваім сумленнем, большасць дэпутатаў і не падазравала, што хтосьці, вырваўшы з кантэксту папярэдніх дэбатаў вынікі галасавання і аддзяліўшы іх ад матывацыйных прычын, па іх «пайменным» заводзіць на іх справы. А калі прэса, радыё і тэлебачанне ўпэўнена і мэтанакіравана акупіраваліся «сваімі», то вынікі пайменнага галасавання выкарыстоўваліся ў мэтах усесаюзнага шантажу і ганення на дэпутатаў, якія асмеліліся мець пазіцыю, іншую, чым дэмакраты новай хвалі. Прычым, ганенне ішло з уражальнай згодненасцю дамашнімі і забугорнымі рупарамі.

Міхаіл Сяргеевіч, калі я пра гэта ведаў, то Вы-та ўжо тым больш.

На што ж Вы разлічвалі, дэманстратыўна, як бы ў бяссіллі, разводзячы рукамі і ўпэўнена здаючы адна за адной не толькі пазіцыі, але і сваіх саратнікаў, паўзводна і паротна?

Калі прыняць правілы гульні, гэта значыць паверыць у Ваша няведанне, тады як жа расцэньваць, проста па-чалавечы як зразумець усё далейшае?

Пасынак вайны, які, спазнаўшы ўсе цяжкасці ваеннага часу і пасляваеннай разрухі, сын патомных хлебаробаў, унук рэпрэсіраванага «пад кулака» дзеда. Вы нічым не адрозніваліся ад майго пакалення пяцідзесятых-шасцідзесятых гадоў. Басаногае дзяцінства, бацькоўскі пінжак і картуз. Рана спазнаў соль працы. Не ў тэорыі, а на практыцы: сяляне пачынаюць працаваць на зямлі з дзяцінства.

Школа. Мары, мары... Мы тады яшчэ, не ў прыклад сённяшнім дзецям бізнесу, — мы тады яшчэ марылі аб нечым высокім, аб подзвігах і, па цяперашніх скептычных часах, іншай рамантычнай лухце.

Так, мы былі рамантыкамі: «спачатку думай пра Радзіму, а потым — аб сабе», што цяпер і зусім выклікае гамерычны смех. А мы — ганарыліся сваёй Радзімай, якая спыніла эпідэмію фашызму. Мы ганарыліся бацькамі — жывымі і мёртвымі, — якія перамаглі да таго непераможнага ворага. Мы разам з няўцешнымі маці плакалі над пахаронкамі. І, як свае асабістыя, з гонарам насілі пілоткі з зорачкамі.

Мы хацелі быць афіцэрамі і весела ішлі ў армію. Мы хацелі вучыцца не толькі для сябе, але і для народа, для Айчыны.

Так, мы былі рамантыкамі, бравіруючы ў інстытутах і універсітэтах у бацькоўскіх галіфэ і гімнасцёрках — самымі прэстыжнымі «парамі» тых гадоў.

А потым ужо кожны ствараў свой лёс сам, «без лапы». Вы, напрыклад, пайшлі па камсамольскай і партыйнай лініі. Вы раслі дынамічна. Вас было **відаць** здалёк, і ў гэтым нічога няма непрыстойнага або ганебнага: талент і ў «гэтай краіне» цаніўся. Так, Вам было нялёгка прабівацца праз пластмасавую, лянотную ў нейкай частцы — але шматразова меншай, чым цяперашнія радыкалы, — скарумпіраваную, добра абароненую наменклатуру. Яшчэ цяжэй прабіцца праз магутнае сілавое поле, якое ахоўвала ад пабочных вачэй тайны партордэна, у святая святых яго — Палітбюро. Але дзякуючы сваёй мэтанакіраванасці, таленту, волі, цудоўнай рэакцыі і адчуванню новага — Вы прарваліся і ў гэты закрыты запаведнік. І мы шчыра радаваліся, перажывалі і, як маглі, садзейнічалі Вашаму цяжкаму ўзыходжанню на самы пік Алімпа — на пост Генсека.

Мы былі з Вамі, калі вырашалася пытанне: хто ж — Грышын або Гарбачоў? Бо за Вамі ўжо дакладна вызначыўся імідж прагрэсіўнага чалавека, які адважыўся ў корані абнавіць грамадства. Але самае галоўнае — які з разуменнем ставіўся да вострых нацыянальных праблем.

Так, бадай, на першым часе Вы ўсе гэтыя гарачыя кропкі дакладна абазначылі і заявілі. І каманда саратнікаў вызначылася: Ягор Лігачоў, Мікалай Рыжкоў, Эдуард Шэварднадзе, Барыс Ельцын. Потым падцягнуліся Аляксандр Якаўлеў, Яўген Прымакоў, Анатоль Лук'янаў, Леанід Абалкін, Уладзімір Кручкоў, Дзмітрый Язаў, Нурсултан Назарбаеў, Уладзімір Івашка...

Нас аб'ядналa імкненне: абнавіць, змяніць, перабудаваць... Але больш, чым упэўнены, — ні мы, нізавыя, ні нават верхнія на Алімпе — Ягор Лігачоў, Мікалай Рыжкоў, Анатоль Лук'янаў, Нурсултан Назарбаеў, Дзмітрый Язаў, Уладзімір Івашка, ды ў пачатку і Барыс Ельцын — не ведалі, што гэта закончыцца **змяненнем існуючага ладу.** Такая думка была проста недапушчальная: каб у такой крывавай сутычцы з фашызмам адстаяць, а тут — «мірным шляхам»... Незразумела!

Я тут не ацэньваю лад — дрэнны ён або не зусім дрэнны, сацыялістычны або феадальны. Я гавару аб прынцыпе — аб **змяненні любога ладу** (г. зн. аб дзеянні, якое ва ўсякай канстытуцыі — няхай гэта ЗША, Англія, Камерун, Сейшэльскія астравы, Швецыя або Балгарыя), — якое ва ўсіх краінах кваліфікуецца, як дзяржаўная здрада.

Дык вось, калі па-чалавечы падыходзіць да таго, што здарылася — ці мог былы пасынак вайны, сын сваіх бацькі-маці, хлопец ад «зямлі» — ці мог ён закласці Радзіму, якая падняла яго на самую вяршыню ўлады, ці мог ён стаць адступнікам яе? Па чалавечых разуменнях — не! Ён мог памыліцца, але не здрадзіць.

Мог бы хто-небудзь з нас, нават у трызненні, дапусціць, што хтосьці задумаў пад харугвямі абнаўлення **аднавіць капіталістычны лад,** які — як ні круці — мае на ўвазе эксплуатацыю чалавека чалавекам?!

Цяпер, пасля глабальнага шоку, асэнсоўваючы ўсё, схіляешся да думкі, што мы робім яшчэ адну, не менш цяжкую памылку, абвінавачваючы толькі Вас і «вашых» ва ўчыненым. Не Вы і не Аляксандр Якаўлеў з прыбліжанымі задумвалі і рыхтавалі нам гэты палітычны Чарнобыль. Больш таго, нават не ЦРУ або іншыя спецслужбы планавалі гэтую страшную акцыю: яны таксама толькі рэферыравалі, дэталізавалі план разгрому ды падшуквалі і выхоўвалі дзеючых асоб і выканаўцаў.

Так, калі паддацца эмоцыям, то і сапраўды падобна на тое, што А. М. Якаўлеў таленавіта правёў аперацыю па рэстаўрацыі капіталізму ва Усходняй Еўропе і Прыбалтыцы.

Але калі дапусціць, што Якаўлеў мяркуе, нібыта гэта яго заслуга, то і ён памыляецца.

І Вы, Міхаіл Сяргеевіч, хоць і «першы немец» або «першы амерыканец» — таксама толькі пешка ў апошнім раду сатанінскай гульні.

Але, у сілу займаемага становішча, Вы — хацелі таго або не — адыгралі першую ролю траянскага каня, насельнікі якога ўкараніліся ў асяродак нашага духу. У выніку зроблена тое, што не пад сілу было на працягу стагоддзяў самым каварным, вытанчаным і жорсткім ворагам чалавецтва, уключаючы фашызм.

І самы цяжкі грэх, які вольна або міжволі кладзецца на Вас, — нават не ў рэстаўрацыі капіталізму (тут перабудоўшчыкі яўна прамахнуліся — капіталізм заходняга ўзору ў нас не пройдзе!), а ў палітычнай распусце, калі Вы на вачах сусветнага супольніцтва пачаргова аддаваліся то заакіянскім, то заходнееўрапейскім лідэрам.

Няхай суб'ектыўна і насуперак сваёй волі, але аб'ектыўна Вы адкрылі шлях тым, хто з ног на галаву перавярнуў спрадвечныя паняцці сумлення, гонару, годнасці, вернасці Радзіме, абавязку і прысязе, кананізаваўшы, як дабрадзейнасці першай катэгорыі — рэнегацтва, жульніцтва, калабаранцтва, нігелізм, клятвапарушальніцтва, нахабны крадзеж, прадажніцтва, гандаль ідэямі, ідэаламі і нацыянальнымі святынямі, аплёўванне гісторыі, ганьбаванне воінаў Вялікай Айчыннай і ветэранаў працы. Тым, хто нацкаваў народ на народ — на чыіх руках кроў Карабаха і Цхінвала, Баку і Сумгаіта Цiраспаля, Шушы, Вільнюса і Оша, — усіх без выключэння гарачых кропак міжэтнічных сутычак.

Атруціўшы духоўную аўру, яны зрабілі нормай самае агіднае — **апалогію здрадніцтва.** І ўжо яўныя — не толькі па нашых, але і па законах усіх цывілізаваных краін — шпіёны і здраднікі робяцца героямі. Тыпажы, падобныя здрадніку Радзімы Гардзіеўскаму, дзеляцца сваімі «ўспамінамі» як... барацьбіты супраць застою. Далёка не блакітны хабарнік Арцём Тарасаў падносіцца як невінаваты прадпрымальнік. Нарэшце, Барыс Ельцын, амнісціруе хабарнікаў, зноў жа яўных шпіёнаў, аж да забойцаў. А чаго не зробіш дзеля таго, каб вызваліць у турмах і лагерах месца для сваіх палітычных праціўнікаў?!

Успамінаю сваю першую паездку — яшчэ да выбараў, у студзені 89-га — у шматпакутны Спітак, пасля апакаліпсічнага землетрасення. Адразу ж пасля вяртання з Арменіі сярод іншых трапіў на сустрэчу творчай і навуковай інтэлігенцыі з Вамі.

(Працяг будзе).

Згубленае пасведчанне ўдзельніка ліквідацыі аварыі на ЧАЭС А-760901 ЛІЧЫЦЬ НЕСАПРАЎДНЫМ.

Згублены дыплом № НТ-1 174493, выдадзены 30 чэрвеня 1990 г. на імя Гатаулінай Ірыны Віктараўны, ЛІЧЫЦЬ НЕСАПРАЎДНЫМ.

НАДВОР'Е

20 кастрычніка

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ў Брэсце — 7—9, Гродна, Гомелі — 6—8, Магілёве, Мінску — 5—7, Віцебску — 4—6 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак пройдуць дажджы. Тэмпература паветра ўначы — 1—6, удзень — 5—10, 22 кастрычніка па паўднёваму ўсходу — 12—17 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

РАДЫЁ

21 кастрычніка

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 13.00, 15.00, 20.00, 20.15, 23.00, 23.55.

7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «У Савеце Міністраў рэспублікі». 8.15 — «Дзелавы веснік». 9.15 — «Шчырага сэрца парывы». 10.15 — для дзяцей Т. Ліхаталь. «Зайздрасць». Інсцэніраванае апавяданне. 11.00 — гуманітарна - інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 12.00 — «Апоўдні». 13.10 — музычны канал. 16.05 — «Актава». Музычная праграма для падлеткаў. 17.00 — канцэрт. 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — «Студыя «Ява». Тэмы тыдня. 20.05 — вячэрняя казка. 20.15 — «Пастфактум-радыё». 21.00 — «Мост». Літаратурна-асветніцкі канал. 23.10 — канцэрт. 0.00 — «Начны канал».

Калектыў рэдакцыі «Звязды» глыбока смуткуе з выпадку смерці былога намесніка рэдактара газеты ЛЫСОВА Георгія Сцяпанавіча і выказвае шчырае спачуванне родным і блізкім памёршага.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

20 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

9.30. Адкрыццё сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
16.30. Музыка і спевы. 4 клас.
16.50. Экран дзіцячага фільма. «Агнявушка-паскакушка», «Сінюшчын калодзеж».
17.50. На атрыманне Дзяржаўнай прэміі Беларусі. «Да вас, сучаснікі мае...» Фільм 2-гі.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. Эканамічная хваля.
20.10. Мост. Мастацка-публіцыстычная праграма.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.35. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НіКа.

Канал «Астанкіна»

11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Таня». Маст. фільм.
13.10. «Пацалунак феі». Фільм-балет.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Дзелавы веснік.
14.40. З запісак банкіра.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. «440 герц». Музычная праграма для падлеткаў.
16.40. «Арэшак». Дак. фільм.
16.50. «Тэхнадром».
17.00. Навіны.
17.30. «Астанкіна» прадстаўляе.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. «Мініяцюра». Музычная праграма.
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм. «Простая смерць...»
22.00. Чорная скрыня.
22.30. «ТВ-мемуары».
23.00. Навіны.
23.25. Гукавая дарожка. ТВ-версія.

Канал «Расія»

11.00. «Першая сустрэча — апошняя сустрэча». Маст. фільм.
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. «Клоун-шоу». (Дарэмныя ўрокі).
16.00. Там-там навіны.
16.15. Каўказ-рэвю.
17.00. Святло зніклай эпохі.
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. «Палех — мінулае, сучаснае, будучае».
18.25. «Імправізацыя». Тэатр кампазітара Юрыя Касьяніка.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. «Санта-Барбара»
20.10. Плошча мастацтваў. «Магічны крышталь».
21.00. На палітычным Алімпе.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. На сесіі ВС Расіі.
23.00. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.30. Арт-абстрэл.

21 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Гарадзецкая цацка».
9.00. Музыка і спевы. 4 клас.
9.20. Творчае аб'яднанне МЭТА. Запрашаюць беларускія выданні.
16.30. Г. Мадэстаў. «Касмічныя канікулы». Опера-казка ў выкананні школьнікаў.
17.10. Мультфільмы.
18.00. Дак. фільмы «Два дні з жыцця мастака», «Галінка вярбовая, галінка цярновая».
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. «Пяць зорак». Тэлегульня.
20.10. «У нашай хаце...» Прыватызацыя жылля: рэальнасць і перспектывы.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НіКа; Экран беларускага кіно. «Наш чалавек у Сан-Рэма».

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Вясёлае кураня». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.55. «Простая смерць...» Маст. фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Колькі гадоў жыве таполя?» Маст. фільм.
12.20. «Перапынены водпуск». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлеміксг.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Рок-урок.
16.50. «Восень у гарах». Дак. фільм.
17.00. Навіны.
17.25. Студыя «Палітыка» паказвае.
17.55. Музычная праграма «Крэшэнда».
18.10. «Багатыя таксама плачуць».
18.55. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. ЦСКА — «Барселона» (Іспанія). 1-ы тайм.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Футбол. ЦСКА — «Барселона» (Іспанія). 2-гі тайм.
21.30. «Дзеля адзінага слова...» Музычны расказ.
22.00. Футбол. Еўрапейскія кубкі. У перапынку (22.50) — Навіны.

Канал «Расія»

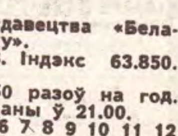
7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. На палітычным Алімпе.
8.50. «Там, дзе мора вечна плёскае».
9.30. Дом сяброў. Мастак Я. Арлоў.
9.50. Паралелі. «Засталіся рускімі». 3-ці фільм.
10.10. Плошча мастацтваў. «Магічны крышталь».
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. «Палех — мінулае, сучаснае, будучае».
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Сігнал.
15.15. Іжыца. «Крок да пакаяння».
15.45. Мульці-пульці.
16.00. Там-там навіны.
16.15. Далёкі Усход.
17.00. Хрысціянская праграма «Надзея сёння».
17.45. Жорж Сіменон. «Да самай сутнасці». 1-я серыя.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. «Санта-Барбара».
20.10. Давайце разбяромся.
20.20. На сесіі ВС Расіі.
20.55. Футбол. Кубак УЕФА. «Андэрлехт» (Бельгія) — «Дынама» (Кіеў). У перапынку — Весткі.
23.00. Спартыўная карусель.
23.05. Крымінальныя паведамленні.
23.15. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.45. Фарс-мажор.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 211.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12